

**RİSÂLET BEKLENTİSİ VE HZ. PEYGAMBER'İN DOĞUMU
ESNASINDA MEYDANA GELEN OLAYLARIN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

The Evaluation of The Prophet Expectations and The Events
During The Birth of The Prophet

İhsan ARSLAN*

ÖZ: Bu çalışmada, Hz. Peygamber'in doğumundan önce toplumda ki peygamber algısı ve o'nun doğumu esnasında meydana geldiği iddia edilen olaylar, bilimsel araştırmalara özgü metodolojik bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Temel referans kaynağı olarak Kur'an-ı Kerim, hadis, siyer ve İslam tarihi kaynakları kullanılmıştır. Yapılan incelemede, Ehl-i Kitap'ın ve Arapların peygamber beklentisinin, Hz. Peygamber'in hayatına uygun olarak daha sonraki dönemlerde kurgulandığı görülmüştür. Rasûlüllah'ın doğumu anındaki hadiselerin ise, onu yüceltmek için mitolojik öğelerle inşa edilen efsanevi anlatılar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Peygamber, Algı, Ehl-i Kitap, Araplar, Efsane

ABSTRACT: In this research, the perception of the prophet in society before the birth of the Prophet Muhammad and the events claimed to have occurred during his birth have been discussed with a methodological perspective specific to scientific research, The Qur'an, tafsir, hadith and Islamic history sources were used as the basic reference source. It was understood that the prophet expectations of Ahl al-Kitab (the People of Book) and the Arabs were fictionalized in later periods in accordance with the Prophet's life. Besides, it was concluded that the incidents occurring at moment of birth of the Prophet Muhammad were legendary narratives built with mythological elements to glorify Him.

Keywords: Prophet, Perception, Ahl Al-Kitab, Arabs, Legend.

GİRİŞ

Tebliğ ettiği vahiy, getirdiği ilke ve prensipler çerçevesinde taraflı tarafsız herkesin dikkatini çeken ve dünyada hakkında en çok konuşulan ve yazı yazılan kişi Hz. Peygamber olmuştur. Rasûlüllah, peygamberliğinden itibaren tartışmaların merkezinde yer almış, sevenleri olduğu gibi karşı çıkanları da olmuştur. Bu sebeple sevenler onda bulunan özellikleri farklı şekillerde yorumlamaya veya aşırı sevgilerinden dolayı yüceltme hastalığına tutularak efsanevi anlatım-

* Doç. Dr. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi1: İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi,
orcid.org/0000-0003-4790-0711 | ihsanarslan70@hotmail.com

Hakemli Araştırma Makalesi Peer-reviewed Research Article		
Başvuru Submission	Kabul Accept	Yayın Publish
20.04.2018	27.06.2018	30.06.2018

larla kendilerine göre eksik gördükleri yönleri doldurmaya çalışırlar. Diğer taraftan da karşı cephede yer alanlar reaksiyoner bir tavır sergilemektedirler. İki tarafın da konuya yaklaşımında ciddi problemler görülmektedir. Duygular, zaman zaman insanların tutum ve davranışlarına, söz ve eylemlerine yön vermektedir. Ancak akıl ve mantık, ilke ve prensipler öncülüğünde duyguların insanı ele geçirerek hareketlerine kılavuzluk yapmasına engel olunmalıdır. İnsanda olanı gereğinden fazla gösterme veya önemsememe, ilmi ve akademik bakış açısından oldukça uzaktır. Bu açıdan aşırı duyguların zincirlerinden ve ön yargılardan kurtularak erdemli bir bireye yakışır şekilde bilim insanı onuruyla insanları ve olayları değerlendirmek gerekmektedir.

Tabiatları gereği insanların birçoğu, çok sevdikleri, değer verdikleri büyüklerine karşı gerek bakış açılarında ve gerekse de onları tanıma ve tanıtmada genellikle itidali ayarlayamayıp aşırılığa düşerler. Özellikle bu şahsiyet, dinî, tasavvufî, edebî, askerî ve siyasî büyüklerden biri ise, onu farklı görme - gösterme gayreti, sevenlerini birtakım yanlış anlama - algılama ve abartılı anlatma gibi gerçek dışı durumlara sürükler. Bu anlatımlar şifâhî gelenekte rivayet yoluyla nakledilip, nesilden nesile aktarılırken önceleri hikâyeye dönüşmekte; sevgi, saygı ve hasretten kaynaklanan gerçek dışı birtakım unsurlar rivayete ilave edilerek zaman içerisinde hikâyeden de öte, masal, destan ve efsane türü bir edebiyat oluşturmaktadır. Bunun ardından asırlar ilerledikçe gerçeklerden uzaklaşarak artan, genişleyen bu telakkiler, maalesef yazılı edebiyatta da makes bulmakta ve âdeta mitolojiye dönüşmektedir.¹

On dört asırlık İslâm kültüründe önemli yeri olan sîret, delâil, şemâil, hasâis ve menâkıb geleneği dikkate alındığı zaman, son derece zengin edebiyatımızda hayatından en fazla söz edilen şahsiyetin Hz. Peygamber olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Çok detaylı olmakla birlikte Kur'ân belli ölçüde onu tavsif ettiği ve yine hem kendisi hem de onun dostları olan sahâbiler tanıttığı halde, maalesef yurarda sözünü ettiğimiz aşırılığı, Hz. Peygamber'in hayatını anlatan siyer, şemâil ve delâil kitaplarında da fazlasıyla bulabilmekteyiz. Hz. Peygamber hayatta iken, "*Hristiyanların İsa b. Meryem'i övdüğü gibi beni övmeyiniz. Ben, sadece Allah'ın kuluyum. Bana Allah'ın kulu ve*

¹ Bünyamin Erul, "Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım", *Diyanet İlmî Dergi* II. Baskı: Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) -Özel Sayı- (2003): 33.

*Resûlü deyiniz*² şeklindeki uyarılarıyla, bu tür temayül ve telakkilerin önü büyük ölçüde alınmışsa da, onun vefatından sonra, Mekke ve Medine'de yaşamış olan Hz. Muhammed ile, gün geçtikçe artan hasretle yanıp tutuşan gönüllerdeki peygamber arasında farklılıkların ortaya çıkması kaçınılmazdı. Özellikle sahâbe dönemi sonrası, Hz. Peygamber'i göremeyenlerde, gerek Hıristiyan ve Yahudi mühtediler ve zimmilerin sahip oldukları peygamber tasavvurlarının, gerekse İran ve Hint kültüründeki mitolojik ve mistik anlayışların etkisiyle, gittikçe efsaneleştirilen, beşer üstü bir hüviyete büründürülen bir peygamber anlayışı gelişmeye başlamıştı. Başlangıçta hasret ve muhabbetin verdiği bir dürtüyle ortaya çıkan, daha sonra Müslüman olmayanlarla yapılan peygamberlik ile ilgili tartışmalara dayalı dış etkilerle beslenen bu telakkiler, Hz. Peygamber'in ismet ve nübüvvetini vahyin indirildiği, risâletin verildiği tarih ile başlatmak yerine; onun doğumundan itibaren başlatmayı, çocukluk, gençlik ve yetişkinlik dönemi de dâhil, onun daima bir peygamber olduğunu ve bunun her yer ve zamanda yüzlerce alâmetinin, tezahürünün görüldüğünü ispatlamayı amaçlamıştır.³ Hatta sorulan bir soru üzerine Hz. Peygamber'in: "*Ben, Adem ruh ve ceset arasıdayken peygamberdim*"⁴ sözüyle onun ilk peygamber olduğu bile ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Gerek aşırı sevgiden ve gerekse de peygamber yarıştırmasından dolayı akıl ve mantık kurallarını zorlayan menkıbevi anlatımlar insanlar arasında rağbet görmektedir. İnsanlar inandıkları şeylerde olağanüstülük arama eğiliminde oldukları için kendilerine anlatılan efsanevi içerikli olayların doğru olup olmadıklarını araştırma yoluna gitmezler ve anlatılan olay, zaman içerisinde farklı hüviyete bürünerek inanç objesi haline gelebilir. Bu sebeple Hz. Peygamber'in çeşitli yönleriyle ilgili anlatılanlar, farklı kültürlerin ve sözlü geleneğin de etkisiyle dilden dile dolaşarak özden çok uzak yeni bir anlatıya dönüşmektedir. Diğer taraftan bu anlatıların da etkisiyle kişilerin durumlarına ve kültürlerine göre yeni söylemlerin ortaya çıkması, doğruyu ve yanlışını birbirinden ayıramaz hale getirmektedir. Rasûlül-

2 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992), 1: 23, 24, 47, 55; Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâil, *Sahîhu'l-Buhârî* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992), Enbiyâ, 48; Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah Abdurrahman, *Sünenü'd-Dârimî* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992), Rikâk, 68.

3 Erul, "Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım", 33-34.

4 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 66; V, 379; Tirmizî, Ebû Isâ Muhammed b. Isâ, *Sünenü't-Tirmizî* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992), Menâkib, 1.

lah'ın doğumundan peygamberliğine kadar geçen süre içerisinde onun hayatına dair rivayetlerde de olağanüstülük dikkati çekmektedir. İslâm'ın temel prensipleri, akıl ve mantık kuralları dışında anlatılan o kadar olay var ki, doğrusunu yanlışını birbirinden ayırmak oldukça zordur. Hatta bu anlatılar, Allah Rasûlü'nün doğumundan öncesini bile kapsamaktadır. Eleştiri süzgecinden geçirilmeyen bu esrarengiz olaylar, o kadar birbirine girmiş ki, güvenilir kitaplarda bile kendisine yer bulmuştur. Bilgi kirliliğinin çok yoğun olduğu bir ortamda rivayetler arasında doğru bir seçim yapabilmek, iğneyle kuyu kazmaktan daha zor görünmektedir. Bu sebeple Hz. Peygamber'in doğumundan önceki peygamberlik algısını ve doğumu esnasında meydana geldiği iddia edilen olayları doğru anlayıp bir seçimde bulunabilmek, Kur'an'ın, İslâm'ın temel ilke ve prensiplerinin, akıl ve mantık kurallarının öncelenmesi çerçevesinde mümkün olacaktır.

A) Hz. Peygamber'in Doğumundan Önce Arabistan'da Peygamberlik Beklentisi

1- Ehl-i Kitab'ın Peygamber Beklentisi

Ehl-i Kitap olan hahamlar ve papazlar, Rasûlüllah'ın geleceğini ve geleceği zamanı Araplar'dan daha iyi biliyorlardı. Çünkü onun sıfatıyla ilgili bilgiler kitaplarında yazılıydı. İsmi de belliydi. Peygamberleri zamanında, son peygambere tâbi olacaklarına dair kendilerinden söz alınmıştı. Onlar, peygamberin gelmesiyle müşrik putpe-restlere karşı Allah'ın kendilerini muzaffer kılacağına inanıyorlar, Ahmed isminde İbrahim'in dininde bir peygamber gönderileceğini söylüyorlardı. Yine onlar, peygamberleri zamanında da kitaplarda onun sıfatı ile ilgili bilgiler buluyorlardı.⁵

Yahudi âlimlerinden olan Abdullah b. Selâm, Rasûlüllah'ın Tevrat'taki vasıflarını şöyle anlatmaktadır: "O, ümmiler için şahit, müjdeci, uyarıcı ve koruyucudur. Kaba-saba biri değildir. Çarşı-pazarda bağırılmaz. Kötülüğe kötülükle karşılık vermez. Affeder ve bağışlar. Sapkın milletleri düzeltinceye, mühürlü kalpleri, sağır kulaqları ve kör gözleri açıncaya ve herkes 'Allah'tan başka ilah yoktur' deyinceye kadar ölmeyecektir."⁶ Abdullah b. Selâm, Hz. Peygamber

⁵ İbn İshâk, Muhammed b. Yesâr, *Sîratü İbn İshâk*, thk. Muhammed Hamidullah (Konya: Yayinevi yok, 1981), 62; İbn Hişâm, Abdülmelik, *es-Sîratü'n-Nebeviyye* (Kahire: Dâru İbn Kesir, ts.), I-2: 204.

⁶ İbnü'l-Cevzi, Ebu'l-Ferec Abdurrahmân b. el-Cevzi, *el-Vefâ bi Ahvâli'l-Mustafâ* (Lübnan: el-Mektebetü'l-Asriyye, 2011), 1: 39.

Medine'ye hicret edince onun yanına gelerek Müslüman olmuştur.⁷ Abdullah b. Selâm peygamber beklentisini ortaya koymuş, ancak özellikleri hakkında bilgi sahibi olduğu peygamberin ne zaman ve nerede risâlet görevini üstleneceği hakkında bilgisi bulunmamaktadır.

Abdullah b. Abbâs, Ka'bu'l-Ahbâr'a: "Rasûlullah'ın vasıflarını Tevrat'ta nasıl buluyor sunuz?" sorusuna Ka'b: "Muhammed, Allah'ın Rasûlü'dür. Doğum yeri Mekke, hicret yeri ise Tâbe (Yesrib/Medine)'dir. Mülkü, Şam'a kadar gidecek. Kaba değildir. Çarşı-pazarda bağırılmaz, kötülüğe kötülükle karşılık vermez. Höşgörüsü sahibidir."⁸ Bu rivayette Hz. Peygamber'in doğum yerinin Mekke, hicret yurdunun ise Yesrib olduğunun belirtilmesi, onun yaşam öyküsüne uygun olarak kurgulanmıştır.

Medineli ilk Müslümanların İslâm'a girmeleri Yahudilerden 'bir peygamberin gönderileceği' bilgisi vasıtasıyla gerçekleşmiştir. Hz. Peygamber risâletle görevlendirildiği zaman insanlara İslâm'ı tebliğ etmeye başladı. O, hac mevsimleri ve çeşitli panayırlar gibi önemli organizasyonları büyük bir fırsat olarak değerlendirip bu tür faaliyetlerine hız veriyordu. İşte 620 yılındaki hac mevsiminde Rasûlullah Akabe denilen mevkide Hazrec kabilesinden bir grupla karşılaştı ve: "Sizler kimlersiniz?" diye sorunca onlar: "Hazrec kabilesinden bir grubuz" diye cevap verdiler. Hz. Peygamber: "Yahudilerin komşularından mısınız?" dedi. Onlar da: "Evet" şeklinde cevap verince Allah Rasûlü: "Sizlerle konuşabilir miyim?" talebinde bulundu. Onlar, bu talebi olumlu karşılayınca Rasûlullah'ın yanına oturdular. Bunun üzerine Hz. Peygamber, onlara Allah'ı anlattı ve kendilerini İslâm'a davet ederek Kur'an okudu. Müslüman olanlara Allah'ın vaad ettiği şeylerden bahsetti. Onlar/müşrikler Medine'de kitap ve ilim ehli olan Yahudilerle birlikte yaşamaktaydılar. Hatta iki grup arasında savaşlar bile yaşanmıştı. Öyle ki, aralarında her hangi bir şey meydana geldiği zaman Yahudiler, müşriklere: "Peygamberimizin gönderilmesi yakındır. Ona tâbi olup Ad ve İrem'in öldürüldüğü gibi onunla birlikte sizleri öldürecekiz" diyerek tehditlerde bulunurlardı. Hz. Peygamber onlarla konuşmaya devam edince içlerinden biri: "Ey Topluluk! Yahudilerin kendisiyle bizleri tehdit ettikleri peygamberin bu olduğunu biliniz. Onlar, sizlerden önce davranarak ona tâbi olmasınlar" diyerek Hz. Peygamber'in davetine olumlu cevap verip İslâm'a girdiler.⁹ Müş-

⁷ İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-Nebeviyye*, I-2: 516-517.

⁸ İbnü'l-Cevzi, *el-Vefâ*, 1: 39.

⁹ İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-Nebeviyye*, I-2: 428.

rikler bir peygamber beklentisi içerisinde olmamalarına rağmen birlikte yaşadıkları Yahudilerden etkilenerek bir nebînin geleceği hakkında bilgi sahibi olmuşlardı. Allah Rasûlü, İslâm'ı tebliğ edince Hazrecli grubun: “*Onlardan/Yahudilerden önce davranalım*” diyerek Yahudilerin, peygamber beklentisi inancından onların ne kadar etkilendiklerini göstermektedir.

Ehl-i Kitaptan olan bazıları son elçinin vasıflarını biliyorlar, onu doğruluyorlar ve ortaya çıkacağını da söylüyorlardı. Hatta taraftarlarına da ona iman etmelerini tavsiye ediyorlardı. Son peygamber ortaya çıkınca, akıllıları ona iman etti, Huyey b. Ahtab, Ebû Âmir er-Râhib ve Ümeyye b. Ebî Salt gibiler inatlarından dolayı iman etmediler.¹⁰

Şam Yahudilerinden olan İbnü'l-Heyyebân İslâm'dan birkaç yıl önce Medine'ye gelmişti. Biz: “*Ondan daha iyi ve güzel beş vakit namaz kılanı görmedik.*” Kuraklık olduğu zaman ona durumu arz eder ve: “*Ey İbnü'l-Heyyebân! Bizim için yağmur iste*” dedik. Bunun üzerine o: “*Sizler evinizin önünde bir sadaka vermedikçe olmaz*” derdi. Biz de: “*Peki, sadaka olarak ne verelim?*” derdik. O da bize: “*Fert başına bir sa' (3300gr) hurma ya da iki avuç arpa*” derdi. Biz bunu yapardık. O da bizimle birlikte vadilerimizin yamaçlarına gelirdi. Vallahi, bizler ondan ayrılır ayrılmaz bulutlar toplanır ve üzerimize yağmuru boşaltırdı. İbnü'l-Heyyebân bunu bizler için defalarca yaptı. Her defasında yağmur yağardı. O, ölüm döşeğindeyken: “*Ey Yahudi Topluluğu! Sizce beni bolluk ve bereket toprağından çıkarıp yokluk ve fakirlik toprağına getiren şey nedir?*” Onlar: “*Ey Ebû Umeyr! Sen daha iyi bilirsin*” dediler. İbnü'l-Heyyebân: “*Gölgesi size yakın olan bir peygamberin çıkışını beklemek için geldim. Bu belde, onun hicret yeri olacaktır. Ben kendisine yetişip ona tâbi olmayı umuyordum. Onu işitirseniz, sakın geride kalmayınız. Çünkü o, kan dökecek, çocukları ve kadınları esir alacak. Bu durum sizi ondan alıkoymasın*” dedi. Daha sonra da vefat etti. Benü Kurayza'nın fethedildiği sabah Esed b. Ubeyd ve iki genç delikanlı olan sa'ye'nin oğulları Sa'lebe ve Esid şöyle konuştular: “*Ey Yahudi Topluluğu! Bize Ebû Umeyr İbnü'l-Heyyebân'ın vasıflarını anlattığı peygamber budur. Allah'tan korkunuz ve ona tâbi olunuz.*” Bunun üzerine Yahudiler: “*Hayır, o değildir.*” diyerek bu teklifi reddettiler. Gençler kalelerinden inip Müslüman oldular, fakat kavimleri inkâr ettiler.¹¹ Bu anlatıda Rasûlüllah'ın hayat serüvenine uygun düşen bilgiler ihtiyatla karşılanmalıdır.

¹⁰ İbnü'l-Cevzi, *el-Vefâ*, 1: 64.

¹¹ İbn İshâk, *Sıratü İbn İshâk*, 64-65; İbn Sa'd, Muhammed, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990), 1: 127.

Yemen kralı Tübba Medine'ye gelip bir kanalın yanına indiğinde Yahudilerin âlimlerini çağırdı ve onlara şöyle dedi: “Bir tek Yahudi kalmayıncaya kadar bu kenti tahrip edeceğim ve durum Arapların dininin lehine dönecek” diyerek tehditte bulundu. Bunun üzerine o zaman Yahudilerin en bilgini olan Samuel: “Ey Melik! Mekke’de doğacak, ismi Ahmed olan ve İsmail’in neslinden gelen bir peygamberin bu kente hicreti olacak. Burası onun hicret yeridir. Şu anda bulunduğum yerde ölümler ve yaralılar olacak ve o peygamberin ashâbı ve düşmanları nezdinde büyük bir durum olacak” dedi. Bunun üzerine Kral Tubba: “Söylediğiniz gibi o, peygamber ise, kim onunla savaşacak?” diye sordu. Samuel: “Kavmi ona karşı çıkacak ve şurada savaşacaklar” dedi. Yemen Kralı Tübba’nın: “O peygamberin kabri nerede olacak?” sorusuna Samuel: “Bu şehirde olacak” diye cevap verdi. Tubba: “Savaş yapıldığı zaman kim mağlup olacak” dedi. Samuel: “O, bazen galip gelecek, bazen de mağlup olacak. Şu anda senin bulunduğun yerde mağlup olacak. Şurada hiçbir yerde olmadığı kadar ashâbı öldürülecek. Sonra da zafer onun olacak, galip gelecek ve hiç kimse din hususunda onunla tartışamayacak.” Tübba: “Onun sıfatları nedir?” diye sorunca Samuel: “Ne kısa ne de uzun, orta boylu bir adamdır. Gözünde kırmızılık vardır. Deveye biner, ince kadifeden bir örtü giyer. Kılıcı omzundadır. Galip gelinceye kadar kardeşiyle, amcasıyla ya da amcasının oğluyla karşı karşıya gelir. Bu durumu da önemsemez” şeklinde cevap verdi. Bunun üzerine Yemen Kralı Tubba: “O halde bu kente hâkim olmaya imkânım yoktur ve vergileri de elimde olamayacaktır” diyerek Yemen’e gitmek için şehirden ayrıldı.¹²

Diğer bir rivayette ise yemen kralı Tübba bu bilgilerden sonra saldırıdan vazgeçerek Hz. Peygamber’in kalması için bir ev yaptırdığı, bu evin de Hz. Peygamber’in yerleştiği Ebû Eyyüb’a ait olan ev olduğu, hatta Rasûlüllah’a verilmek üzere bir mektup da yazdığı belirtilmektedir. Kral, mektubunda şöyle diyordu: “Ben, Ahmed’in Allah tarafından gönderileceğine kesin olarak inandım. Ömrüm onun zamanına yetişseydi, kesinlikle ona vezir/yardımcı olurum. Yeryüzündeki Arapları ve Arap olmayanları, herkesi ona boyun eğmeye zorlardım. Onun için kılıç çeker, düşmanlarıyla çarpışır ve kalbinden her kederi giderirdim.” Öyle ki, bu mektub, Medine’ye geldiğinde Hz. Peygamber’e verilmiş o da: “Tübba’ya sövmeyiniz. Çünkü o, mümindir” diye-

¹² İbn Sa’d, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 126.

rek onun Müslüman olduğunu bildirmiştir.¹³ Bu rivayette Hz. Peygamber'in hayatı tarihi seyri içerisinde kısaca özetlenmektedir. Yemen kralının şehri tahrip etmemesi, bir peygamberin buraya geleceğine bağlanmaktadır. Efsanevî unsurlara bezenmiş bu olaylar, uzun kış gecelerinde insanlara zaman geçirmek için kıssacılar tarafından bire bin katılarak anlatılan hikâyeleri anımsatmaktadır. Ayrıca Hz. Peygamber'in söylediği iddia edilen hadise de itibar edilmemelidir.

Yahudi âlimi Zübeyr b. Bâtâ peygamber beklentisini şöyle anlatmaktadır: "Babamın bana okuduğu Tevrat'ın bir bölümünü buldum. İçinde "el-Karaz (Selem ağacı) toprağında Ahmed adında bir peygamberin çıkacağı" yazılıydı. Zübeyr, henüz Rasûlullah gönderilmemişken, babasının vefatından sonra da bunu hep anlatırdı. Fakat Hz. Peygamber'in Mekke'de ortaya çıktığını duyunca Tevrat'ın o bölümünü imha etti, Rasûlullah'ın durumunu gizledi ve: "Kastedilen o değildir" dedi.¹⁴

Hz. Peygamber gönderilmeden kısa bir süre önce Kureyza, Nadir, Fedek ve Hayber Yahudileri onun sıfatlarını kendi kitaplarında görüyorlardı. Hatta onun yerinin Medine olduğunu biliyorlardı. Allah Rasûlü dünyaya gelince Yahudi bilginleri: "Ahmed bu gece doğdu. O yıldız doğdu" diyerek son peygamberin dünyaya geldiğini haber verdiler. Onlar, Rasûlullah'ı biliyor, itiraf ediyor ve vasıflarını anlatıyorlardı. Ancak kin ve haset onlara engel oldu.¹⁵ Ayrıca Benû Kurayza Yahudileri Hz. Peygamber'in, kitaplarındaki vasıflarını birbirlerine anlatıyorlardı. Onun sıfatlarını, ismini ve bize (Medine'ye) yapacağı hicreti çocuklarına öğretiyorlardı. Rasûlullah ortaya çıkınca kıskandılar, inkâr ettiler ve: "Kastedilen o değildir." dediler.¹⁶

Benû Kurayza Yahudilerinden olan İbn Ebi Nemle, kutsal kitaplarında Rasûlullah'ın vasıflarını müzakere ettiklerini, çocuklarına onun isim ve sıfatlarını, hicret yurdunun Medine olacağını öğrettiklerini belirttikten sonra Hz. Peygamber ortaya çıkınca Yahudilerin haset edip ona karşı isyan ettiklerini ifade etmektedir.¹⁷

¹³ Süheylî, Abdurrahmân, *er-Ravdü'l-Unf* (Kahire: Yayınevi yok, 1967), 1: 162-180; Semhüdi, Nürüddin Ali b. Ahmed, *Vefâü'l-Vefâ bi Ahbâri Dâri'l-Mustafâ* (Kahire: Dâru't-Talâk, 2010), 1: 152.

¹⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 126.

¹⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 126-127.

¹⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 127.

¹⁷ İbnü'l-Cevzi, *el-Vefâ*, 1: 43.

İbn Abbâs'tan gelen bir rivayete göre Yahudiler, Rasûlüllah gönderilmeden önce Rasûlüllah ile birlikte olup Evs ve Hazrec'e karşı galip geleceklerini söylüyorlardı. Muaz b. Cebel ve Bişr b. Berâ: *"Ey Yahudi Topluluğu! Allah'tan korkunuz ve İslâm'a giriniz. Sizler, bizler şirk üzereyken, onun gönderileceğini ve sıfatlarını bizlere haber veriyordunuz"*¹⁸

Ticaretle uğraşan bir Yahudi Mekke'ye yerleşmişti. Rasûlüllah'ın dünyaya geldiği gece Kureyş meclislerinin birinde: *"Bu gece sizin kabileden dünyaya gelen çocuk oldu mu?"* diye sordu. Kureyşliler: *"Bilmiyoruz"* dediler. Yahudi: *"Galiba hoşlanmadığım halde yanlış söyledim. Ey Kureyş! Bakınız ve sizlere söyleyeceklerimi iyi dinleyiniz. Bu gece, bu ümmetin peygamberi, sonuncu Ahmed dünyaya geldi. Eğer yanılıyorsam, o halde Filistin'de dünyaya gelmiştir. Onun omuzları arasında sarıya çalan ve içerisinde bazı sert kıllar bulunan siyah bir ben vardır"* dedi. İnsanlar onun konuştuklarına hayret ederek oturdukları yerden kalktılar. Evlerine gittiklerinde ise bu anlatılanları ailelerine anlattılar. Bu arada onlardan bazılarına: *"Bu gece Abdullah b. Abdülmuttalib'in bir oğlu oldu. Ona Muhammed ismini koydular"* denildi. Bir sonraki gün bir araya gelip Yahudiyi ziyaret ettiler ve: *"Dün gece bizde bir çocuğun dünyaya geldiğini biliyor musun?"* dediler. Yahudi: *"Size verdiğim haberden önce mi, sonra mı?"* diye sordu. Onlar da: *"Ondan önce ve ismi de Ahmed"* dediler. Bunun üzerine Yahudi: *"Beni, onun yanına götürün"* dedi. Onunla birlikte çocuğun annesinin yanına gittiler. Annesi çocuğu onlara gösterdi. Yahudi, çocuğun omzundaki beni görünce baygınlık geçirdi. Sonra kendine gelince Kureyşliler: *"Yazıklar olsun, sana ne oldu?"* dediler. Bunun üzerine Yahudi: *"Peygamberlik İsrailoğullarından gitti. Kitap onların ellerinden çıktı. Bunun (Peygamber'in) onları öldüreceği ve âlimlerini yeneceği yazılıdır. Araplar peygamberlikle kazandılar. Ey Kureyş Topluluğu! Sevindiniz mi? Vallahi sizlere öyle bir darbe vuracak ki, sesi doğudan batıya kadar duyulacaktır"* dedi.¹⁹

Hz. Peygamber, Hendek Savaşı'nın ardından ihanetleri sebebiyle Kurayzaoğullarını muhasara altına alınca liderleri olan Ka'b. Esed: *"Ey Yahudiler! Bu adama tâbi olunuz. Vallahi o, peygamberdir. Sizler, onun gönderilmiş bir peygamber olduğunu açıkça biliyorsunuz. Kitaplarda vasıflarını biliyorsunuz"* deyince Yahudiler: *"Doğru, o peygam-*

¹⁸ İbnü'l-Cevzi, *el-Vefâ*, 1: 43-44.

¹⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 129.

berdir, fakat Tevrat'ın hükmünden ayırlamayız" şeklinde cevap vererek teklifi reddettiler.²⁰

Bir gün Rasûlüllah Yahudilerin medreselerine geldi ve: "*En Âliminiz kimse, onu bana çağırınız*" dedi Yahudiler: "*Abdullah b. Sûriyâ*" dediler. Hz. Peygamber onunla yalnız kaldı ve ona dinini anlattı. Ayrıca Allah'ın Yahudilere verdiği nimetleri, kudret helvası, bildircin eti ve bulutla gölgelenmelerini anlattı. Sonra da: "*Benim Rasûlüllah olduğumu biliyor musun?*" diye sordu. Abdullah b. Sûriyâ: "*Allah hakkı için evet, hatta bütün Yahudiler, benim bildiklerimi biliyorlar. Senin vasıfların Tevrat'ta açık seçiktir, fakat onlar seni kıskanıyorlar*" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber: "*Seni iman etmekten alıkoyan nedir?*" diye sordu. Abdullah b. Sûriyâ: "*Kavmime muhalefet etmek istemiyorum. Umarım kavmim sana tâbi olup Müslüman olurlar da ben de Müslüman olurum*" dedi.²¹

Kureyşliler, Nadr b. Hâris, Ukbe b. Ebî Muayt ve diğer bazılarını Yesrib Yahudilerinin yanına gönderdiler ve onlara: "*Muhammed'i onlara sorunuz*" dediler. Heyet Medine'ye geldi ve Yahudilere: "*Başımızda bir işten dolayı sizlere geldik. Yetim ve toplumda bizden geride olan bir genç büyük sözler söylüyor. Kendisinin Rahman'ın elçisi olduğunu söylüyor. Biz ise, Yemâme Rahman'ı dışında Rahman tanımıyoruz*" dediler. Yahudiler: "*Onun vasıflarını bize anlatın*" deyince Kureyş heyeti onlara Hz. Peygamber'i anlattı. Bu açıklamalar ışığında Yahudiler: "*Sizlerden ona kimler tâbi oluyor?*" şeklindeki soruya Kureyş heyeti: "*Sefillerimiz*" diye cevap verdiler. Bunun üzerine Yahudilerden bir âlim güldü ve: "*Vasıflarını Tevrat'ta gördüğümüz peygamber budur. Ayrıca insanlar içinde ona en çok düşman olanların da kavmi olduğunu görüyoruz*" dedi.²²

Es'ad b. Zürâre kavminden kırk kişiyle birlikte ticaret için gittiği Şam'dan döndükten sonra bir rüya gördü. Rüyasında bir adam kendisine: "*Ey Ebû Ümâme! Mekke'den bir peygamber çıkacak, ona tâbi ol. Bunun delili ise, sizler bir yere ineceksiniz. Arkadaşların belaya uğrayacaklar, sadece sen kurtulacaksın. Falanca arkadaşın gözü kör olacak*" şeklinde seslendi. Gerçekten bir yerde mola verdiler. Geceleyin tauna maruz kaldılar. Taun, Ebû Ümâme dışında herkese bulaştı. Bir diğer arkadaşı da gözünden kör oldu.²³

²⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 130.

²¹ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 130.

²² İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 131.

²³ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 131.

Selmân-ı Fârisî'nin Müslüman olmasının da bir peygamber arayışı neticesinde olduğu rivayet edilmektedir. Bu rivayete göre İranlı Zerdüş bir ailenin çocuğu olan Selmân, İsbahan'ın Ceyy köyünde yaşamaktaydı. Ailesinin Mecusî olması sebebiyle kendisini bu dine adamıştı. Ancak yaşadığı yerdeki kilisenin etkisiyle Hristiyanlığı seçti. O, Hristiyanlığı daha iyi yaşamak amacıyla Şam, Musul, Nusaybin ve Ammûriye'deki din adamlarının yanında kaldı. Bu süre içerisinde din adamlarından öğrendiği bilgilere göre; bu din adamları kendisine İbrahim'in diniyle gönderilecek nebinin zamanının geldiğini, onun Arap yurdundan çıkacağını, hicret yurdunun iki taşlık arası (Medine) olacağını, alametlerinin ise; hediye yiyeceğini, sadaka yemeyeceğini ve iki omzu arasında peygamberlik mührü olacağını haber verdiler.²⁴ Bu bilgiler doğrultusunda Selmân-ı Fârisî son peygamberi aramak amacıyla Arap topraklarına gitmek üzere yola çıktı. Ancak yolda esir olarak alınınca bir Yahudiye köle olarak satıldı. Daha sonra da Kurayzaoğullarından bir Yahudi onu satın alarak Medine'ye getirdi. Medine'yi ilk gördüğü anda Ammûriye'deki efendisinin tarif ettiği son peygamberin hicret yurdunun burası olduğunu anladı ve Rasûlüllah'ı burada beklemeye başladı ve Hz. Peygamber Medine'ye hicret edince Müslüman oldu. Hatta Selmân-ı Fârisî, Hz. Peygamber'in sırtında bulunan peygamberlik mührünü öpmüştür. Rasûlüllah ve ashâbı da onu kölelikten kurtarmışlardır.²⁵

Ehl-i Kitabın rivayet kültüründe son peygamber hakkında çeşitli bilgiler bulunmaktadır. Bu kültürün en önemli taşıyıcıları olan Yahudi ve Hristiyan bilginler, son elçinin geleceği ve özellikleri hakkında sahip oldukları bilgileri farklı ortamlarda anlatarak insanların bilgi edinmelerine yardımcı olmuşlardır. Kur'an da onların, son peygamber hakkındaki bilgilerine zaman zaman vurgu yapmaktadır. Ancak rivayetlerde nokta atışı şeklinde değerlendirebileceğimiz unsurların bulunması, rivayetleri tartışılır hale getirmektedir. Çünkü Hz. Peygamber'in hayatına bakıldığında önemli dönüm noktalarının, rivayetlerdeki anlatılarla kesiştiği görülmektedir. Bu açıdan daha sonra kurgulanarak inşâ edildiği ilk bakışta anlaşılabilir rivayetleri ihtiyatla karşılamak isabetli bir yaklaşımdır.

Hz. Peygamber'in İncil'de bulunan vasıflarını İbnü'l-Cevzî şöyle belirtmektedir: "O, ne uzun ne kısa ne de beyazdır. İki omuz kemiği

²⁴ İbnü'l-Cevzî, *el-Vefâ*, 1: 52.

²⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, V2: 230-231.

arasında nübüvvet mührü bulunmaktadır. Çok hoşgörülüdür. Sadaka kabul etmez. Deveye ve eşeğe biner. Koyun sağar, yamalı gömlek giyer. İsmail'in soyundandır. İsmi de Ahmed'dir"²⁶ Onların, son peygamber hakkındaki bu düşüncelerini Kur'an da onaylamaktadır: "Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (Peygamberi) oğullarını tanıdıkları gibi tanırılar. Böyle iken içlerinden birtakımı bile bile gerçeği gizlerler."²⁷

"Onlar, yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de yazılı buldukları Rasûle, o ümmî peygambere uyan kimselerdir. O, onlara iyiliği emreder, onları kötülükten alıkoyar. Onlara iyi ve temiz şeyleri helâl, kötü ve pis şeyleri haram kılar. Üzerlerindeki ağır yükleri ve zincirleri kaldırır. Ona iman edenler, ona saygı gösterenler, ona yardım edenler ve ona indirilen nura (Kur'an'a) uyanlar var ya, işte onlar kurtuluşa erenlerdir."²⁸

"Hani, Meryem oğlu İsa, "Ey İsrailoğulları! Şüphesiz ben, Allah'ın size, benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek, Ahmed adında bir peygamberi müjdeleyici (olarak gönderdiği) peygamberiyim" demişti. Fakat (İsa) onlara apaçık mucizeleri getirince, "Bu, apaçık bir sihirdir" dediler."²⁹ Yuhanna İncili'nde ise Hz. Peygamber'in ismi "Tesellici/Periqlytos" şeklinde geçmektedir.³⁰

"Muhammed, Allah'ın Resûlüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde hâlinde, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir. İşte bu, onların Tevrat'ta ve İncil'de anlatılan durumlarıdır: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ziraatçıların hoşuna giden bir ekin gibidirler. Allah, kendileri sebebiyle inkârcıları öfkelenirmek için onları böyle sağlam ve dirençli kılar. Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükâfat vaad etmiştir."³¹

²⁶ İbnü'l-Cevzi, *el-Vefâ*, 1: 55.

²⁷ Bakara 2/146.

²⁸ A'râf 7/157.

²⁹ Saff 61/6.

³⁰ Yuhanna, 14/15-16. Ayrıntılı bilgi için bkz. Erdinç Ahatlı, *Peygamberlik ve Hz. Muhammed'in Peygamberliği*, (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011), 106-113. Ayrıca bkz. Mehmet Aydın, "Faraklit", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 12 (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 165-166.

³¹ Fetih 48/29.

“Kendilerine ellerindeki (Tevrat'ı) tasdik eden bir kitap (Kur'an) gelince onu inkâr ettiler. Oysa, daha önce (bu kitabı getirecek peygamber ile) inkârcılara (Arap müşriklerine) karşı yardım istiyorlardı. (Tevrat'tan) tanıyıp bildikleri (bu peygamber) kendilerine gelince ise onu inkâr ettiler. Allah'ın lâneti inkârcıların üzerine olsun.”³²

Yukarıdaki âyetlerde Tevrat ve İncil'de son peygamber ve ona inananlar hakkında bilgiler bulunmaktadır. Hatta Hz. İsa, onun adının “Ahmed” olacağını da müjdelemiştir. Hz. Muhammed, peygamber olarak gönderilmeden önce Ehl-i Kitap arasında bir peygamberin geleceği bilinmekteydi. Din adamları vasıtasıyla bu hakikat insanlara ulaştırılmıştı. Öyle ki, ezildiğini düşünen kesim: “Gönderilecek olan elçiyle birlikte hareket edip zafere ulaşacaklarını” belirterek muhataplarını tehdit etmekteydiler. Ehl-i Kitab'ın dinsel metinlere dayanarak bir peygamber beklentisi içerisinde olması gayet normaldir. Bu inanış da mutlak anlamda bir elçinin geleceğini bilmeyi gerektirmektedir. Ancak onların, kutsal kitaplarından hareketle bir peygamberin geleceğine inanmaları, onun nerede, ne zaman ve hangi soydan gönderileceğini bilmelerini gerektirmez. Bu hakikat, ancak peygamber: “Ben, Allah'ın elçisiyim” dedikten sonra bilinebilir. Hatta Mekke döneminde şartların kötüleşmesinden sonra Hz. Peygamber'in izniyle Habeşistan'a giden (ikinci Habeşistan hicreti) Müslümanların başında bulunan Ca'fer b. Ebî Tâlib ile kral Necâşi arasında geçen konuşmada Amr b. Âs araya girerek: “Onlar, İsa b. Meryem'e muhalefet ediyorlar” itirazına Abdullah'ın: “O, Allah'ın kelimesi ve hiçbir beşerin dokunmadığı iffetli bâkire Meryem'e attığı ruhtur” şeklindeki Kur'ânî cevabı karşısında Necâşi'nin eline değnek alarak: “Ey Habeşliler, Rahipler ve Papazlar topluluğu! Onlar, İsa b. Meryem konusunda bizimle aynı şeyleri söylüyorlar. Sizlere ve onun katından getirdiğiniz şeylere müjdeler olsun. İsa b. Meryem'in müjdelediği ve İncil'de bulduğumuz elçi olduğu için onun Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik ediyorum. İsteddiğiniz yere gidiniz. Allah'a yemin olsun ki, kral (bu makamda) olmasaydım, onun yanına gider, ayakkabıllarını taşır ve abdest suyunu dökerdim”³³ ifadesi, onun son peygamber hakkında bilgisinin olduğunu göstermektedir. Ancak onun bu bilgisi, Ca'fer b. Ebî Tâlib, Rasûlüllah hakkında bilgiler verince aktif hale gelmektedir. Yani Ca'fer, Hz. Peygamber konusunda bilgi vermeseydi, Necâşi'nin bu şekilde konuşması mümkün olmazdı.

³² Bakara: 2: 189.

³³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1: 461.

İsî isimli, manastırda münzevi bir hayat süren ve Allah'ın kendisine ilim verdiği Şam halkından bir rahip zaman zaman Mekke'nin Merruzzehrân denilen bölgesinde. “*Ey Mekke halkı, içinizden bir çocuk doğacak ve Araplar ona boyun eğecek, o da yabancılara hâkim olacak. Onun gelme zamanı yaklaştı. Ona yetişip tâbî olan kimse, hedefine ulaşır; muhalefet eden kimse de, hedefini şaşırılmış olur. Vallahi, onu istemek için verimli toprakları terk edip yaşam koşulları zor olan yere geldim*” diyerek hem Mekkelileri uyarmış hem de buraya geliş amacını belirtmiştir. Bu sebeple o, Mekke'de doğan her çocuk hakkında bilgi almaya çalıştığı için Hz. Peygamber'in doğduğu sabahı Abdülmuttalib, rahibin yanına gelip torununun doğduğu haberini verince rahip: “*Sizlere anlattığım çocuk budur. Çünkü onun yıldızı dün gece doğdu*” diyerek beklediği çocuğun bu olduğunu söylemiştir.³⁴ Ancak Hz. Peygamber risâletle görevlendirilinceye kadar Mekkelilerin bu konuyla asla ilgilenmemeleri ve tebliğ görevine başladığı zaman da bu bilginin hiç kullanılmaması, yukarıdaki olayın ne kadar inandırıcı olduğunu göstermektedir! Ayrıca Ehl-i Kitap kültürüne sahip olanların son peygamberin geleceğini bilmeleri, özelliklerine vâkıf olmaları, kendilerine son peygamberin kim olacağını, nerede ve ne zaman gönderileceğini bilme imkânını vermez. Hayal ürünü olmaları hasebiyle bu meyanda gelen haberleri ihtiyatla karşılamak ve rağbet göstermemek, sağlıklı bir peygamber algısının oluşmasına önemli derecede katkı sağlayacaktır.

Başka bir rivayette ise Hristiyanların peygamber beklentisi şu şekilde anlatılmaktadır: Necrân heyeti Medine'ye geldi. İçlerinde en kültürlü ve dinleri hakkında bilgisi olan, medreselerinin sahibi ve önemli bir konumda bulunan Hâris b. Alkame b. Rebia da bulunmaktaydı. Katırının ayağı kayınca kardeşi, Rasûlüllah'ı kastederek: “*Kahrolasıca!*” dedi. Bunun üzerine Ebu'l-Hâris: “*Sen kahrolasın! Peygamberlerden birisine dil mi uzatıyor sun? O, İsa'nın müjdelediği biridir. O, Tevrat'ta da vardır.*” dedi. Kardeşi: “*O halde niçin onun dine girmiyor sun?* Ebu'l-Hâris: “*Bu insanlar bizi şerefendirip bize mal verip ikramda bulundular. Sadece o zatın hoşuna gitmeyen şeyleri reddettiler*” dedi. Daha sonraki süreçte Ebu'l-Hâris'in kardeşi Medine'ye gelerek Müslüman oldu.³⁵

³⁴ Suyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddin Abdurrahmân b. Ebi Bekr, *el-Hasâisü'l-Kübrâ* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.), 1: 50.

³⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 130-131.

Başka bir rivayette ise Hz. Peygamber, Nocrân heyetini mulâaneye davet edince³⁶ onların reisleri karar vermek için üç gün izin istedi. Bu süre içerisinde onlar Kurayza, Nadir ve Kaynuka Yahudileriyle görüştüler. Görüşme sonucunda Yahudiler, onlara, Hz. Peygamber'in Tevrat ve İncil'de vasıflarını buldukları peygamber olduğunu belirterek onunla sulh yapmalarını, mulâane yapmamalarını tavsiye ettiler.³⁷ Bu farklı iki rivayette hem Hristiyanların hem de Yahudilerin peygamber beklentileri anlatılmaktadır. Ancak peygamber beklentisi içerisinde olanlar ne hikmettir ki, hep kendi aralarında peygamber beklentilerini anlatmaktadırlar. Biri "*Ben peygamberim*" diyerek ortaya çıkmış, ancak peygamber beklentisi içerisinde olanlardan hiçbirinin "*Sen bizim beklediğimiz peygamber değilsin*" diyerek itirazları bulunmamaktadır. Yani peygamber hakkında bu kadar bilgisi olanlar mutlaka nübüvvet iddiasında bulunan kişiyle bunu tartışmaları, onun doğru biri olup olmadığını müzakere etmeleri gerektiği halde, kaynaklar bu konuda sessizliğini korumaktadırlar. Konu etrafında oluşturulan bu rivayetlerin, her din mensubunun son peygamber hakkında bilgilerinin olduğu iddiasıyla inanmalarının gerekliliğini vurgulamaya çalışmak ve Hz. Peygamber'in diğer peygamberlerden üstünlüğünü ispatlamak amacıyla üretildiği çok açıktır.

2- Arapların Peygamber Beklentisi

Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, Âmir b. Rebîa'ya peygamber beklentisini şöyle anlatmaktadır: "Ben İsmail'in neslinden, Benû Muttalib ailesinden çıkacak bir peygamberi bekliyorum. Ona yetişip iman edeceğimi ve onun peygamber olduğuna şahadet edebileceğimi sanmıyorum. Eğer ömrün yetip onu görürsen, benden ona selam söyle. Onun hali sana gizli kalmasın diye gelecek olan peygamberin sıfatlarını haber vereceğim." Bunun üzerine: "Buyur, anlat" dedim. O da: "O ne uzun boylu ne de kısa orta boylu bir adamdır. Kolları ne çok ne de azdır. Gözündeki kırmızılık ondan ayrılmaz. Peygamberlik mührü omuzları arasındadır. İsmi Ahmed'tir. Bu belde (Mekke) onun doğum yeri ve peygamber olarak gönderildiği yerdir. Sonra kavmi onun getirdiği dini hoş karşılamayacak, onu bu beldeden çıkaracaktır. Buradan Yesrib'e gidecek ve dini orada galip gelecektir. Sakın ondan geri durma. Ben İbrahim'in dinini aramak üzere bütün memleketleri dolaştım. Yahudi, Hristiyan ya da Mecusî, kime sorduysam, 'Senin ara-

³⁶ Âl-i İmrân 3/61.

³⁷ İbnü'l-Cevzi, *el-Vefâ*, 1: 54.

dığın din arkandadır' diyorlardı. O dinin peygamberini sana anlattığım gibi tavsif ediyorlardı. Hatta 'Ondan başa peygamber kalmadı' diyorlardı. Âmir b. Rebîa: "Ben Müslüman olunca, Zeyd b. Amr'ın sözünü Rasûlüllah'a anlattım ve selamını ona ilettim. Rasûlüllah da onun selamını aldı, ona rahmet diledi ve: "Onu Cennette gördüm, elbiseleri çok uzundu" dedi.³⁸

Başka bir rivayette Zeyd b. Amr peygamber arayışını şu şekilde anlatmaya çalışmaktadır: "Hristiyanlığı ve Yahudiliği kokladım, fakat onlardan hoşlanmadım. Şam ve civarında bulunuyordum. Bir gün bir manastırdaki rahibin yanına gittim, onu inceledim. Sonra gurbette olduğumu, putlara tapmaktan, Yahudilik ve Hristiyanlıktan hoşlanmadığımı kendisine söyledim. Bana şöyle dedi: "Gördüğüm kadarıyla İbrahim'in dinini arıyorsun. Ey Mekkeli Kardeş! Öyle bir din arıyorsun ki, bugün onun tâbileri yoktur. O, senin baban İbrahim'in dinidir. İbrahim Hanif idi, Yahudi veya Hristiyan değildi. O namaz kılar ve senin memleketindeki eve (Kabe'ye) yönelirdi. Hak, senin memleketindedir. Şüphesiz ki, senin kavminden bir peygamber çıkacak ve İbrahim'in Hanif dinini getirecektir. O, Allah'ın yanında mahlûkatın en şerefliisidir."³⁹ Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, Hz. Peygamber'den asırlar önce yaşayan biri değildir. O, Rasûlüllah ile aynı dönemde yaşayan, ancak nübüvvetten önce ölen biridir. Kaynaklarda zaman zaman Zeyd b. Amr'ın Allah Rasûlü ile konuştuğu belirtilmektedir.⁴⁰ Dolayısıyla konuştuğu kişi de her hangi bir olağanüstülük veya peygamberlik işareti göremeyen birisinin, daha sonra gelecek peygamber hakkında bilgiler vermesi şaşırtıcıdır. Bu sebeple Zeyd b. Amr'a isnad edilen bu bilgiler, Hz. Peygamber'in hayatına uygun olarak daha sonraki dönemlerde sahneye konulmuştur. Muhtemelen Zeyd b. Amr gibi muvahhidler üzerinden Hz. Muhammed'in beklenen nebî olduğu iddiaları temellendirilmek istenmiştir.⁴¹

Yıldız falından ilk medet uman Arap kavmi Sakîf kabilesidir. Onlar Amr b. Ümeyye'ye gelerek: "Bu gece ne oldu, görmedin mi?" diye sordular. Amr bu soruya şöyle cevap verdi: "Evet, gördüm. Eğer

³⁸ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 128; İbn Kesir, Ebu'l-Fidâ, *el-Bidâye ve'n-Nihâye* (Kahire: Dâru'l-Hadis, 1994), 6: 65.

³⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 128-129.

⁴⁰ İbn İshâk, *Sıratü İbn İshâk*, 98; Buhârî, *Zebâih ve's-Sayd*, 16; Menâkıbu'l-Ensâr, 24; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 242-246.

⁴¹ İsrâfil Balcı, *Vahyin Gölgesinde Siyer Mekke Dönemi I* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018), 30.

insanlara yol gösteren ve yaz ile kış mevsimlerini tanıtan yıldız kümelerinin yolları dağılıyorsa, bu dünyanın kötüye gidişi ve dünya içindeki mahlûkatın helâki demektir. Eğer onların dışındaki yıldızlar söz konusu ise, Allah'ın bu halk için istediği bir iş ve Araplar için de bir peygamberin gönderilmesi anlamında olup bundan haber verilmiş demektir.”⁴²

Hâlid b. Saïd'in gördüğü bir rüya Mekke'de peygamber beklentisinin olduğunu şöyle ortaya koymaktadır: “Rasûlüllah, peygamber olmadan önce bir rüya gördüm. Simsiyah bir bulut Mekke'yi kaplamış. Hatta hiçbir tepe ya da ovayı göremiyordum. Sonra sabah yıldızının ışığına benzeyen bir ışığın Zemzem'den çıktığını gördüm. Işık yükseldikçe büyüyor ve güçleniyordu. Sonra onun yükselişiyle birlikte önce Kabe'yi görmeye başladım. Sonra daha çok büyüdü. Öyle ki, görmediğim tepe ve ova kalmadı. Sonra göğe doğru uzandı. Sonra tekrar indi, Yesrib'deki hurmalarda taze hurma görece kadar bana aydınlık yaptı. Işıқта şöyle diyen birinin sesini işittim: “Sübhâneh, Sübhâneh... Kelime sona erdi. İbn Mârid (Şeytan), Ezruh ile Ekame arasında kum tepesinde helak oldu. Bu ümmet mutlu oldu. Ümmilerin peygamberi geldi. Yazılan müddet sona erdi. Bu köy onu tekzip etti. İki kez azap görece. Üçüncüsünde tövbe edecek. İki doguda, birisi batıda olmak üzere üç şey kaldı.” Hâlid b. Saïd rüyasını kardeşi Amr b. Saïd'e anlatınca kardeşi: “Sen acaip bir şey görmüşsün. Ben bunu Benû Abdilmuttalib'te olacak bir iş olarak görüyorum. Çünkü sen nurun Zemzem'den çıktığını görmüşsün” dedi.⁴³

Hz. Peygamber'in doğumundan iki sene sonra⁴⁴ Yemen'de Ebrehe b. Eşrem'den sonra kral olan Seyf b. Zî Yezen'i tebrik etmek amacıyla Kureyş'ten giden heyetin içerisinde bulunan Rasûlüllah'ın dedesi Abdülmuttalib b. Hâşim'e Seyf b. Zî Yezen: “*Tihâme bölgesinde iki kürek kemiği arasında ben (et parçası) bulunan çocuk doğduğu zaman, kıyamete kadar sizin lideriniz olacak.*” Hatta konuşmanın devamında kral: “*İsmi Muhammed olacak olan bu çocuğun dünyaya gelme zamanı yaklaştı veya doğdu. Onun babası ve annesi ölecek, bakımını ise dedesi ve amcası üstlenecek. Bizler bu bilgiyi, önceki kitaplarda defalarca gördük. Allah onu açık bir şekilde gönderdiği zaman, bizleri ona yardımcıları kılacak. Yardımcıları vasıtasıyla dostlarını şerefli kılacak, düşmanlarını ise zelil edecektir. Yeryüzü halkının*

⁴² İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 129.

⁴³ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 131-132.

⁴⁴ Ebû Nuaym, *el-İsbahâni, Delâilü'n-Nübüvve* (Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 1991), 1: 95.

soylularını yardımcılarını vasıtasıyla Allah'a ibadet edecek konuma getirecektir, şeytanı kahredecek, ateşi söndürecek, putları kıracaktır. Onun sözü (gelecek peygamberin), hükümdür. Hükümü adalettir. İyiliği emreder ve yapar, kötülükten nehyeder ve onu geçersiz kılar" dedi. Bunun üzerine Abdülmuttalib, krala: "Soyun şerefli olsun, mülkün daim olsun, saltanatın yücelsin. Kral, bana önemli bir sır mı verdi?" Kral Seyf b. Zî Yezen: "Örtüler sahibi eve (Kabe'ye) ve dağ yollarındaki işaretlere yemin olsun ki! Ey Abdülmuttalib, sen kesin olarak onun dedesisin" dedi. Bunun üzerine Abdülmuttalib saygı amacıyla kralın önünde eğildi, ancak kral: "Başını kaldır, için rahat olsun saltanatın yüce olsun. Söylediklerimden bir şey mi hissettin? diye sorunca Abdülmuttalib: "Ey Kral! O, benim oğlumdur. Onu seviyorum ve ona merhamet ediyorum. Onu, kavmimin ileri gelenlerinden olan Âmine bint Vehb ile evlendirdim. O da bana bir çocuk verdi ve adını "Muhammed" koydum. Onun babası ve annesi öldü. Onun bakımını ise ben ve amcası üstlendik" dedi. Abdülmuttalib'in bu şekildeki açıklamasına Kral Seyf b. Zî Yezen şöyle karşılık verdi: "Sana söylediğim şeyler doğrudur. Onu koru ve düşmanları olan Yahudilere karşı dikkatli ol. Allah, onların ona zarar vermesine izin vermeyecektir. Sana anlattığım şeyleri beraberindeki grup dışında hiç kimseye anlatma. Sizlerin hakkı olan liderlik konusunda onların rekabete girip girmeyecekleri hususunda emin değilim. Ona engel olmak için bütün yolları deneyecekler. Onlar dediklerimi yapacaklar. Peygamberin gelmesinden önce öleceğimi bilmeseydim, Yesrib'in idarem altında olması için süvari ve piyadelerden oluşan ordumla mutlaka gelirdim. Bunun böyle olacağını ben önceki kitaplardan biliyorum. Yesrib, onun işinin sağlamlaştığı, yardımcılarının olduğu ve kabrinin olacağı bir yerdir. Onu gelecek sıkıntılardan ve musibetlerden korumasaydım, gençlik zamanında onun durumunu açıklardım ve Arapları ona boyun eğdirirdim. Fakat bunu, sana ve beraberindekilere havale ediyorum." dedi. Daha sonra kral, Abdülmuttalib ve beraberinde bulunanlara çeşitli hediyeler vererek: "Bir sene geçtiği zaman onun haberini ve işinin ne olduğunu bana bildirin" diyerek onları uğurladı.⁴⁵ Bu rivayette anlatılanlara göre Kral, Abdülmuttalib'e torununun geleceğin peygamberi olacağı müjdesini vermekte ve onu korumasını istemektedir. Ancak bu gayb bilgisini Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceğine göre, kral bunu

⁴⁵ Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 95-99; Beyhaki, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin, *Delâilü'n-Nübüvve* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1988), 2: 12-13.

nereden öğrenmiştir? Abdülmuttalib bu müjdeyi aldıktan sonra ne yapmıştır? Böyle bir bilgi, Kureyş arasında gündemi sarsacak kadar önemlidir. Ancak daha sonraki yaşananlara bakıldığında bu haberin hiç kimsenin ilgisini çekmediği görülmektedir. Yani hiç kimse küçük çocuğa geleceğin peygamberi muamelesi yapmamıştır. Ayrıca Rasûlüllah tebliğ görevine başladığında Mekkelilerin şiddetle karşı çıkması, böyle bir bilginin asılsız olduğunu ortaya koymaktadır. O halde burada anlatılanların sıradan bir rivayet dışında hiçbir değeri yoktur.

Abdülmuttalib ticari amaçlı Yemen'e gittiği zaman Zebur okuyan bir Yahudinin yanına oturunca Yahudi: "*Ey Abdülmuttalib! Vücudunun bazı yerlerine bakmaya müsaade eder misin?*" talebine Abdülmuttalib: "*Uygunsuz yerlerime bakmazsan, evet, bakabilirsin*" diyerek izin erdi. Yahudi, Abdülmuttalib'in burun deliğine bakınca biri saltanat/krallık, diğeri de nübüvvet alametlerini gördü. Bunun üzerine Yahudi, Abdülmuttalib'e evli olup olmadığını sordu. Abdülmuttalib de bekar olduğunu söyleyince Yahudi: "*Mekke'ye gidince evlen*" şeklinde tavsiyede bulundu. Başka bir rivayette ise Yahudi: "*Nübüvveti Zühreoğulları içerisinde görüyorum. Mekke'ye döndüğün zaman onların içerisinde biriyle evlen*" diye tavsiyede bulundu. Bu tavsiye üzerine Abdülmuttalib Mekke'ye gelince Hâle bint Vehb ile evlendi. Oğlu Abdullah'ı ise Âmine bint Vehb ile evlendirdi. Bu evliliklerden Hamza ve Hz. Peygamber dünyaya geldi.⁴⁶ Rivayet, Rasûlüllah'ın nesebine göre oluşturulduğu için aslının olmadığı açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Abdülmuttalib, hicr denen yerde uyduğu esnada bir rüya görünce onun yorumu için Kureyş kâhinesine gelmiş ve kâhine onu görünce yüzündeki değişikliği anlayınca: "*Değişik bir yüzle bize gelen efendimize ne oldu?*" diye sorunca Abdülmuttalib: "*Bu gece uyurken bir rüya gördüm ve âdeta yerden çıkan bir ağaç gibiyim. O ağacın başı semaya ulaşmış, dalları ise doğuya ve batıya uzanmış. Onun kadar parlayan ve güneşin ışığından yetmiş kat daha büyük bir nur görmedim. Arapları ve acemleri ona secde ederken gördüm. O, her saat büyük bir ışık gibi yükselerek büyüyordu, fakat bazen gizleniyor, bazen de parlıyordu. Kureyş'ten bir grubun onun dallarına tutunduğunu, bir grubun da onu kesmek istediğini gördüm. Onlar ona yaklaşınca bir genç onlara mani oldu. O gençten daha güzelini ve ondan daha güzel kokanı asla görmedim. Onların sırtlarını kırıyor, gözlerini ise oyuyordu.*"

⁴⁶ Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 106-107; İbnü'l-Cevzî, *el-Vefâ*, 1: 73-74.

Ondan bir hisse almak için ellerimi uzatınca bana: “O konuda senin nasibin yoktur” dedi. Ben de kimin nasibi olduğunu sorunca bana: “O sarılanlar ve seni geçenler” dedi. Bunun üzerine büyük bir korku içerisinde uyandım.” Abdülmuttalib gördüğü rüyayı kahineye anlatınca onun yüzünün değiştiğini gördü. Kureyş kâhinesi: “Eğer gördüğün rüya doğruysa, senin sülbünden/neslinden doğuya, batıya hâkim olacak ve insanların kendisine boyun eğeceği bir adam çıkacak” dedi. Sonra kâhine Ebû Tâlib’e: “Umulur ki sen, bu doğan çocuğun amcası olacaksın” dedi. Ebû Tâlib, Hz. Muhammed peygamber olarak gönderilince: “Allah daha doğrusunu bilir, ağaç, güvenilir olan Ebu’l-Kâsım’dır” deyince kendisine: “Niçin ona inanmıyorsun?” denilince Ebû Tâlib: “Utanç, kınanma” şeklinde cevap verdi.⁴⁷ Tarihte devlet kuran aileler hakkında bu ve bunun gibi hikâyelere sıkça rastlanılmaktadır. Rivayette anlatılanlar da bunlardan biridir.

Amr b. Abse, cahiliyye döneminde kavminin ilahlarına meylettigini, ancak onların faydası ve zararı olmayan taşlara taptıklarından dolayı bâtil olduğunu düşünen biriydi. Ehl-i Kitaptan bir adamla karşılaşınca, ona: “Hangi dinin daha faziletli olduğunu” sorunca bana: “Mekke’den bir adam çıkacak, kavminin ilahlarından yüz çevirecek ve dinlerin en faziletlisini getirecek. Onun geldiğini duyduğun zaman, ona tâbi ol” diye tavsiyede bulundu.⁴⁸ Ancak Hz. Peygamber Mekke’de nübüvvetle görevlendirildiğinde bu söylemler ve tavsiyeler asla gündeme gelmemiş ve onun işini de kolaylaştırmamıştır. Hatta o, büyük bir tepkiyle karşılaşmıştır.

Araplar arasında peygamber gönderileceği beklentisine dair iddiaların önemli bir kısmı Hz. Muhammed’in adrese teslim bir peygamber olarak gönderildiğini anlatabilme çabalarının ürünüdür. Oysa vahyin verileri esas alınırca, onun nübüvvetiyle ilgili olarak dile getirilen bu iddiaların hiçbir geçerliliğinin olmadığını belirtmek durumundayız. Arapların peygamber beklediklerine dair iddiaların aksine beklemediklerini gösteren veriler daha güçlü ve inandırıcıdır. Örneğin hiçbirisi Rasûlüllah’a “beklediğimiz nebî sen değilsin” bağlamında bir itirazda bulunmamıştır, ya da beklenen nebinin Hz. Muhammed olabileceği ihtimalinden hiç söz etmemişlerdir. Aksine olanca ısrarlarıyla nübüvveti reddetmişlerdir. Üstelik onların peygamberlikten ne anladıklarını bile sorgulamak gerekir.⁴⁹ Nitekim peygamber-

⁴⁷ İbnü’l-Cevzî, *el-Vefâ*, 1: 70.

⁴⁸ İbnü’l-Cevzî, *el-Vefâ*, 1: 54.

⁴⁹ Balcı, *Vahyin Gölgesinde Siyer Mekke Dönemi 1*: 31.

likten bihaber olduklarına dair birçok veriye sahibiz.⁵⁰ Dolayısıyla Mekke halkı veya Arapların genelinin böyle bir beklenti içinde olduğu iddiası geriye dönük bir kurgudur ve bize göre her hangi bir gerçeklik payı yoktur. Belki o dönem insanların içinde bulunduğu toplumsal, siyasal, ekonomik, dinî veya ahlakî çöküntü nedeniyle peygamber gönderilebileceğinden söz edilebilir, fakat bunun genel bir beklenti olduğunu gösteren inandırıcı hiçbir veriye sahip değiliz.⁵¹

3- Abdullah b. Abdülmuttalib'in Alnındaki Nur

Abdullah'ın alnında bulunan nurun Hz. Adem'den beri nesilden nesile intikal ederek geldiği ve nihayet Hz. Peygamber'in babasına geçtiği iddia edilir.⁵² Rivayete göre bu nur Abdullah'tan önce babası Abdülmuttalib'te bulunmaktaydı. Ebrehe b. Eşrem Kabe'yi yıkmak için Mekke'ye geldiği zaman şehrin yakınlarında karargah kurmuş ve Abdülmuttalib'e elçi göndererek teslim olmalarını istemiş, ancak elçi Abdülmuttalib ile karşılaşınca yüzündeki nurun etkisinde kalarak dili tutulmuş, huzurunda ise iki büklüm olmuştu. Öyle ki, kendisinden geçerek söylemek istedikleri boğazında düğümlenmiş, âdeta hayvan kesildiği zaman boğazından çıkan hırıltılı sesler çıkarak yere düşmüştü. Elçi kendine gelince, bu nurun etkisinden hâlâ kurtulamadığı için Abdülmuttalib'in dizlerine kapanarak secde etmişti. Hatta bu nurun etkisinde kalan Ebrehe de iki büklüm bir şekilde ona saygı göstermişti. Ordunun sembolü olan fil dahi dile gelecek: “*Ey Abdülmuttalib! Sırtındaki nura selam olsun*” diyerek ona saygı göstermişti.⁵³

Hatta Abdullah'da bulunan bu nurla ilgili ilginç olanı ise, onun, bir yere oturduğu zaman altından “*Sırtında Muhammed'in nurunu taşıyan kimse, selam senin üzerine olsun*” diye ses işitmesidir.⁵⁴ Abdullah evlenmeden önce yüzünde taşımakta olduğu bir aydınlık

⁵⁰ İsrail Balcı, “Erken Dönem Arap Kültüründe Peygamberlik Tasavvuru”, *Ekev Akademi Dergisi* 10/ 29, (2006): 111-134.

⁵¹ Balcı, *Vahyin Gölgesinde Siyer Mekke Dönemi* 1: 31.

⁵² Ramazan Boyacıoğlu, “Hz. Muhammed'in Vahiy Öncesi Dönemi” *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/ 1, (2001): 17.

⁵³ Diyârbekrî, Hüseyin b. Muhammed b. Hasan, *Tarihü'l-Hamis fi Ahvâli Enfesi Nefts* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009), 1: 331; Halebi, Ebu'l-Ferec Nürüddin Ali b. İbrahim, *İnsânü'l-Uyûn fi Sirati'l-Emîni'l-Me'mûn* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2013), 1: 87-88.

⁵⁴ Diyârbekrî: *Târihu'l-Hamis*, 1: 331, 189; Halebi, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 89; Kastallâni, Ahmed b. Muhammed, *el-Mevâhibü'l-Ledüniyye* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009), 1: 64.

dolayısıyla, Mekkeli genç kızların fazlaca ilgisini çekmekteydi. Abdullâh Kureyş'teki erkeklerin en yakışıklısıydı. (Bir gün Abdullâh) toplu halde bulunan (Mekkeli) kadınların (yanından) geçti. O kadınlardan birisi: 'Ey Kureyş kadınları! İki gözünün arasında nûr bulunan bu delikanlıyla hanginiz evlenir?' dedi. (Abdullah'ın) İki gözünün arasında nûr vardı. Âmine bint Vehb b. Abdimenaf b. Zühre onunla evlendi. Abdullâh ile cinsel ilişkide bulundu ve (nûr onunla) buluştu. Neticede Rasulullah'a hamile kaldı.⁵⁵

Abdülmüttalib, oğlu Abdullah'ı Zühre kabilesinden Âmine bint Vehb b. Abdümenâf ile evlendirdi.⁵⁶ Ancak bundan önce Abdullah ile evlenmek isteyen hanımların olduğu belirtilmektedir. Bu hanımların başında ise Varaka b. Nevfel'in kız kardeşi Kuteyle bint Nevfel gelmektedir. Abdulah b. Abdülmüttalib yoldan geçerken Kuteyle, onun elbisesine sarılıp onunla birlikte olmaya davet edince Abdullah bu teklifi: "Şimdi olmaz, daha sonra gelirim" diyerek reddetti ve eşi Âmine'nin yanına gitti. Daha sonra Abdullah, Kuteyle'nin yanına gelerek: "Daha önceki teklifin hâlâ geçerli mi?" diye sorunca Kuteyle: "Hayır, yanımdan geçtiğin zaman senin yüzünde parlayan bir nur vardı, ama döndüğünde yüzünde o nur yoktu" diyerek Abdullah'ın teklifini kabul etmedi.⁵⁷

Abdullah b. Adülmüttalib, Has'am kabilesine mensup, insanların en güzeli, en genci, en iffetlisi olan ve gençlerin dilinde olan Fâtıma bint Mürr'ün yanından geçerken Ehl-i Kitap kültürü hakkında bilgisi olduğu için onun yüzündeki nübüvvet nurunu gördü ve: "Ey Genç! Sen kimsin?" diye sordu. Abdullah kendisini tanıınca Fâtıma: "Benimle birlikte olman karşılığında sana yüz deve vermeme ne dersin?" diye bir teklifte bulundu. Abdullah ona baktı ve şöyle dedi:

*"Harama gelince, ölün ondan beterdir.
Helale gelince, aramızda helallik yok ki, onu açıklayayım.
O halde senin düşündüğün şey nasıl mümkün olabilir?"*

Bu diyalogdan sonra Abdullah eşi Âmine'nin yanına giderek onunla birlikte oldu. Daha sonra da Fâtıma bint Mürr'ü, güzelliğini ve kendisine yaptığı teklifi hatırladı. Abdullah onun yanına gittiğinde daha önce gördüğü ilgiyi göremeyince: "Bana yaptığın teklif hâlâ geçerli mi?" diye sordu. Bunun üzerine Fâtıma: "O, bir kere oldu; bugün

⁵⁵ Abdürrezzâk, Ebü Bekir Abdürrezzâk b. Hemmâm, *el-Musannef* (Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1983), 5: 317.

⁵⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 76.

⁵⁷ İbn İshâk, *Siratü İbn İshâk*, 19-20; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 76-77.

olmaz" dedi. Onun böyle cevap vermesi daha sonra darb-ı mesel haline geldi. Fâtıma, Abdullah'a: "Benim sana yaptığım tekliften sonra ne yaptın?" sorusuna Abdullah: "Eşim Âmine ile birlikte oldum" şeklinde cevap verdi. Bunun üzerine Fâtıma: "Vallahi ben, kuşkuyla hareket eden biri değilim. O anda senin yüzünde nübüvvet nurunu gördüm ve o nurun ben de olmasını istedim. Ancak Allah buna müsaade etmeyerek onu istediği yere koydu." diye teklifi kabul etmememe gerekçesini açıkladı. Mamafih Abdullah'a yaptığı bu teklifinden dolayı Kureyş gençleri tarafından kınan Fâtıma bint Mürr, şiir söyleyerek kendisini savunmaya çalışmıştır. Başka bir rivayette ise Abdullah, Fâtıma'nın yanından geçerken onun iki gözü arasında semaya doğru yükselen bir nur gördü ve: "Beni arzular mısın?" diye teklifte bulundu. Abdullah ise: "Evet, ancak cemreye taş attıktan sonra" dedi. Daha sonra eşi Âmine'nin yanına geldi ve bir süre sonra da Fâtıma'nın teklifini hatırlayarak onun yanına gelince Fâtıma: "Benden sonra bir kadınla birlikte oldun mu?" diye sorunca Abdullah: "Evet, eşim Âmine'ye gittim" diye cevap verince Fâtıma: "Artık sana ihtiyacım yok! Çünkü sen yürürken iki gözün arasında semaya doğru yükselen bir nur vardı. Ancak sen, onunla birlikte olunca, o nur gitti." Daha sonra Fâtıma: "Âmine'ye yeryüzünün en hayırlı insanına hamile kaldığını haber verin" dedi.⁵⁸ Abdullah'ın alnında bulunan bu nuru sadece kadınlar mı görebiliyor?! Bu olayın en ilginç yanı ise, bir peygamberin geleceği hakkında bilgi sahibi olan kadınların bu nuru görebilemesidir. Daha önce görülmeyen nur, niçin görünür hale gelmiştir?! Bir kişiye görülen nurun herkese görülmesi gerekmektedir. Ayrıca Abdülmuttalib, oğlu Abdullah'ı kurban etseydi, bu nurun geleceği ne olacaktı? Yoksa son peygamber nursuz mu kalacaktı?! Diğer taraftan Abdullah'ın harama yaklaşmayacağı anlatılırken, başka rivayette ise bir gün önce "hayır cevabını verdiği hanıma" birlikte olma teklifinde bulunması ise bir çelişkidir.

Her şeyden önce bu kadınlar "nübüvvet nuru" bilgisini nasıl öğrenmişlerdir? Şayet bunlar, doğru nübüvvet bilgisine sahip iseler, bir peygamberin annesi olabilmek için gayr-ı meşrû yollara başvurmaları gerekir. Eğer böyle bilgileri yoksa, bu teklifleri niçin yapmışlardır? Bütün bu çelişkilerden olsa gerek, olayı bize naklettiği tespit edilebilen en eski kaynak hüviyetindeki İbn İshâk "fîmâ yez'umüne

⁵⁸ İbn İshâk, *Siratü İbn İshâk*, 21-22; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 77-78; Suyûtî, *el-Hasâisü'l-Kübrâ*, 1: 40-41.

(iddia ettiklerine göre)⁵⁹ ifadesiyle rivayetin güvenilirliğinin şüpheli olduğunu belirtmiştir.⁶⁰

Kadınların, Abdullah ile evlenmek istemelerinin nedeni, alındaki nurun ondan doğacak çocuğun peygamber olacağına işaret ettiği iddiasıyla ilgili tasvirlerdir. Ancak, bu tasvirler arasında sayılamayacak kadar çok çelişki bulunmaktadır. Özellikle kendisiyle cinsel ilişkiye girmek isteyen kadınların şehvetli arzularını zinaya karşı olduğu için reddeden ve sadece meşru evlilik yoluyla kadınlarla birlikte olabileceğini söyleyen bir Abdullah portresinden bahsedilir. Hatta bu hassasiyeti nedeniyle yüz deve gibi büyük bir serveti bile elinin tersiyle ittiğinden söz edilir. Bir taraftan ise Âmine ile evlendiğinin ertesi günü bu sefer kendisinin kadınlara teklifte bulunduğu ve kadınların onu reddettiğinden söz edilir. Özellikle Abdullah'ın kadınların reddetmesinin nedeni olarak, zinaya karşı olduğunun iddia edilmesi hayli ilginçtir. Oysa Âmine ile evlendiğinin ertesi günü kadınlar onun teklifini kabul etmiş olsaydı, Abdullah'ın onlarla birleşmesi de zina olurdu. Üstelik zina İslâm'la birlikte yasaklanan bir eylemdir. Dahası, cahiliye toplumunda bu hadisenin yaygın olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Dolayısıyla zina nedeniyle Abdullah'ın kendisine sunulan teklifi reddetmesi iddiası tamamen anlamsızdır. Keza ertesi gün teklif eden Abdullah olduğuna göre, karşı olduğu eylemi kendisinin teklif etmesi de ayrı bir çelişkidir.⁶¹

4- Cahiliye Döneminde Peygamber Olması Umuduyla “Muhammed” Adının Konulması

Araplar, kendilerinden “Muhammed” isminde bir peygamberin geleceğini, Ehl-i Kitap'tan ve kâhinlerden duyuyorlardı. Bu sebeple haberi duyanlar, peygamber olur umidiyle çocuğuna “Muhammed” ismini koyuyorlardı. Bu amaçla Benû Süleym'in Benû Zekvân kabilesinden Muhammed b. Huzâi b. Huzâbe'ye peygamber olur umuduyla “Muhammed” ismi verilmişti. Muhammed b. Huzâi, Yemen'e Ebrehe'nin yanına gitti ve ölünceye kadar da onun dini üzere yaşadı. Muhammed b. Huzâi meşhur olunca, kardeşi Kays b. Huzâi şöyle dedi:

*“İşte bizden, şeref sahibi, Muhammed adında bir kişi;
Onu, ölüm sekeratında uçarken gördüm”⁶²*

⁵⁹ İbn İshâk, *Siratü İbn İshâk*, 19.

⁶⁰ Ahatlı, *Peygamberlik ve Hz. Muhammed'in Peygamberliği*, 119-120.

⁶¹ İsrail Balcı, *Peygamberlik Öncesi Hz. Muhammed* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014), 128-129.

⁶² İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 134.

Bunun dışında Temîm kabilesinden çok uzun boylu olan Muhammed b. Süfyân b. Mücâşi isminde bir şahıs vardı. Babasına: “Araplar arasında ‘Muhammed’ adında bir peygamber çıkacak” denince babası peygamber olur ümidiyle çocuğuna “Muhammed” ismini koydu. Ayrıca Benû Sûvâe kabilesinde Muhammed el-Ceşmî; Muhammed el-Üseydî ve Muhammed el-Fukaymî’ye peygamber olur düşüncesiyle “Muhammed” isimleri konulmuştur.⁶³ Ayrıca Diyârbekrî, on beş kişiye “Muhammed” isminin verildiğini belirtmektedir.⁶⁴

Âmine, Hz. Peygamber’e hamile kaldığının farkında değilmiş, diğer kadınların hissettikleri gibi onun ağırlığını hissetmemiş, hayız halinin kesilip kesilmediğini bile anlayamamış, çünkü bazen bu durum devam etmiş bazen de kesilmiş, Pazartesi günü uyku ile uyanıklık arasında bulunduğu bir esnada bir kişi kendisine gelerek: “Hamile olduğunuzu biliyor musun?” diye sorunca: “Hayır, bilmiyorum” şeklinde cevap vermiş, devamında aynı kişi: “Sen, bu ümmetin efendisine ve nebisine hamilesin” diyerek onu müjdelemiş. Bu olaydan sonra da Âmine hamile olduğunu anlamış. Doğum zamanı yaklaşınca aynı kişi ona tekrar gelerek: “Her kısıncın şerrinden, bir ve samed olan Allah’a sığındım, de” telkininde bulundu. Âmine hamilelik süresince diğer hamile kalan kadınların çektiği gibi hiçbir sıkıntı çekmemiştir. Ona rüyasında doğuracağı çocuğa Ahmed/Muhammed isminin konulması emredilmiştir.⁶⁵ Hatta bu gelen kişi, hamileliğin altıncı ayında gelmiş ve: “Ey Âmine! Sen âlemlerin en hayırlısına hamile kaldın. Doğum yaptığın zaman ona “Muhammed” adını ver. O doğduğu zaman şöyle deyiniz: “Onu, önder kul ve iyiliğe çağırma konusunda olgunluğa erişinceye kadar bir olan her türlü hasetçinin şerrinden Allah’ın korumasına havale ediyorum” Bunun delili ise; ondan çıkan nurun Şam bölgesinde bulunan Busrâ saraylarını aydınlatmasıdır. O doğduğu zaman “Muhammed” adını ver. Çünkü onun Tevrat ve İn-

⁶³ İbn Sa’d, *et-Tabakâtü’l-Kübrâ*, 1: 134.

⁶⁴ Diyârbekrî, *Tarihü’l-Hamis*, 1: 339.

⁶⁵ İbn Sa’d, *Tabakat*, 1: 78, 120; Diyârbekrî, *Tarihü’l-Hamis*, 1: 336-338. Amine’nin rüyasında doğan çocuğa hangi ismin verileceğinin telkin edilmesi olayı İncil’de yer alan İsa’nın isimlendirilmesi olayına benzemektedir. Rivayete göre Melekler, Yusuf’a rüyasında Meryem’in Kutsal Ruh’tan hamile kaldığını haber vererek doğacak çocuğa, halkı günahlardan koruyacağı için “İsa” adını koymasını gerektiğini telkin ederler. Matta 1: 20-21. Luka da anlatılan bu durum, bu isimlendirilme olayına oldukça benzemektedir. Buradaki anlatımda Melek doğrudan Meryem’e gelerek gebe kaldığını ve bir oğul doğuracağını ve adını da “İsa” koymasını gerektiğini işaret eder. Luka 1: 26-27.

cil'deki adı "Ahmed"dir. Yer ve gök ehli onu hamd ediyor. Kur'an'daki ismi ise "Muhammed"dir. Bundan dolayı ona bu ismi ver." şeklinde telkinde bulunuldu.⁶⁶ Ayrıca Âmine, Hz. Peygamber'e hamileliği esnasında rüyasında kendisinden bir nur çıkıp Şam saraylarını aydınlattığını da görmüştür.⁶⁷ Hatta İrbâd b. Sâriye, Rasûlullah'ın şöyle dediğini işitmiştir: "Âdem, toprağında yoğurulurken ben, Allah'ın kulu ve peygamberlerin sonuncusuydum. Sizlere bunun ne anlama geldiğini de bildireyim. Ben, atam İbrahim'in duası, İsa'nın müjdesi ve annemin rüyasını gördüğü peygamberim. Annem beni doğuracağı sırada rüyasında kendisinden Şam saraylarını aydınlatan bir nûrun çıktığını gördü. İşte peygamberlerin anneleri böyle rüyalar görürler."⁶⁸

Âmine, Rasûlullah'a hamile kaldığı gün dünyada bulunan putların ters yüz olduğu, Kureyş'in büyük bir kuraklık ve sıkıntı içerisinde bulunduğu, daha sonra yeryüzünün yeşerdiği, ağaçların tomurcuklandığı, her yönden onlara heyetlerin geldiği ve Âmine'nin Hz. Peygamber'e hamile kaldığı bu yıla; fetih ve sevinç yılı adı verildiği belirtilmektedir. Ayrıca bu sene Allah, dünyadaki kadınlara Muhammed'in yüzü suyu hürmetine erkek çocuğa hamile kalmaları imkânını vermiş ve Allah'ın lanet ettiği şeytanın tahtı yerle yeksan olmuş, mülkü ise dar denizlerde kırk sabah batarak yanmış simsiyah bir renge dönüşmüştür. Mamafih Allah Rasûlü'ne hamile kalınmasının işaretlerinden biri olarak, bu gece Kureyş'te her canlının Allah'ın izniyle onun ismini yücelterek "Muhammed'e hamile kalındı" dedikleri ifade edilmektedir.⁶⁹ Âmine doğum yaptıktan sonra dedesi Abdülmuttalib'e haber verildi. O da torununa küçük yaşta ölen oğlunun aziz hatırası için "Kusem" adını koydu.⁷⁰ Ancak Abdülmuttalib, Hz. Peygamber'in doğumunun yedinci günü bir koçu akıka kurbanı olarak kesip: "Gökte Allah, yeryüzünde de insanlar övsün" diye Kabe'de Allah'a dua edip şükranda bulunduktan sonra küçük çocuğu sünnet ederek ona "Muhammed" adını vermiştir.⁷¹ Bu rivayette anla-

⁶⁶ Diyârbekrî, *Tarihü'l-Hamis*, 1: 339.

⁶⁷ İbn Kesir, *el-Bidaye*, 2: 268; Diyârbekrî, *Tarihü'l-Hamis*, 1: 339.

⁶⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 4: 127-128; Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 95-99; Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 80-83; Suyûtî, *el-Hasâisü'l-Kübrâ*, 1: 45-46.

⁶⁹ Diyârbekrî, *Tarihü'l-Hamis*, 1: 337-338.

⁷⁰ Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 118.

⁷¹ İbn Hişâm, *es-Siratü'n-Nebeviyye*, I-2: 160; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 83-85; İbn Kesir, *el-Bidaye*, 2: 270-271; Diyârbekrî, *Tarihü'l-Hamis*, 1: 386; Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 115-118.

tılanlar ancak efsanelerde ve destanlarda mümkün olur. Bunların gerçeklikle hiçbir ilgisinin olmadığını da belirtmek zorundayım.

Başka bir rivayette ise Hz. Peygamber'e ismi şöyle verilmiştir: Âmine doğum yaptığı zaman cariyesini Abdülmuttalib'e gönderdi. Cariye, Abdülmuttalib'e: *"Bu gece senin bir oğlun (torunun) oldu, onu görmeye gel"* dedi. Bunun üzerine Abdülmuttalib, torununu görmek için Âmine'nin yanına gitti. Âmine, hamileliği esnasında da gördüğü olağanüstülükleri, çocuğuna verilmesi gereken ismin ne olacağını anlattı. Abdülmuttalib, torununu alarak Kabe'ye gitti ve Hubel putunun önünde Allah'a dua ederek ve şükrederek şu şiiri okudu:

*"Bu hoş ve güzel çocuğu,
Bana verdiği için Allah'a hamd olsun.
Beşikte iken çocukların efendisi oldu.
Onu kötülüklerden koruması için,
Rükünlerin sahibi olan Allah'ın evine sığınuyorum.
Ta ki, onu yetişkin olarak görünceye kadar...
Onu düşmanların şerrinden,
Ve ne yapacağını kestiremeyen,
Kıskananların şerrinden korurum.
Furkanda ve âyetleri sabit kitaplarda ona Ahmed ismini veren sensin.
Dile yazılan ile Allah'ı överim."*⁷² Bu şiirin de daha sonraki dönemlerde kurgulandığı her hangi bir yoruma mahal bırakmayacak kadar açıktır.

B) Hz. Peygamber'in Doğumu Esnasında Meydana Gelen Olayların Değerlendirilmesi

1- Hz. Peygamber'in Doğumu Esnasında Yanında Bulunan Ebeler

Hz. Peygamber'in doğumu esnasında annesi Âmine bint Vehb'in yanında ebelik görevinde Şifâ Hatun ve Osman b. Ebi'l-As'ın annesi bulunmaktaydı. Ancak farklı bir rivayete göre Âmine bint Vehb evde yalnızken hurma dalları gibi uzun ve Abdümenâf'ın kızları gibi olan bazı kadınlar/melekler etrafını kuşatarak doğum esnasında hazır bulunmuşlardır. Hatta buna ilave olarak doğumda Hz. İsa'nın annesi Meryem bint Imrân ve Firavun'un eşi Âsiye de hazır bulunmuştur. Ayrıca Hz. Meryem, Âsiye ve Hz. Musa'nın kız kardeşi Ümmü Gülsüm'ün cennette Hz. Peygamber'in eşleri olacakları da rivayet edilmektedir.⁷³

⁷² İbn İshâk, *Siratü İbn İshâk*, 22; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 82-83.

⁷³ Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 96.

Hız. Peygamber'in doğumu esnasında, doğum hadisesinin daha sağlıklı ve rahat geçebilmesi için günümüzdeki hemşirelerin görevini üstlenen bazı hanımların bulunması normal bir durumdur. Zaten Şifâ Hatun ve Ümmü Osman bu amaçla Âmine'nin yanında hazır bulunmaktadır. Hatta bu iki ebe hanımın yanında muhtemelen aileye yakın bazı hanımlar da yardım etmek amacıyla bulunmuşlardır. Bu tür olaylar sıradandır ve içerisinde hiçbir olağanüstülük barındırmamaktadır. Yani bu doğum esnasında akla ve mantığa aykırılığın olmaması, eylemin normal seyrinde devam ettiğini göstermektedir. Çünkü bir anne adayını sıradan bir doğum gerçekleştirilmektedir. Anlatılacak olayların da bu minval üzere olması daha uygundur. Diğer taraftan doğacak olan çocuğun gelecekte ne olacağını Allah'tan başka bilecek hiç kimse yoktur.

Ancak geleneksel algıya ve rivayetlere bakıldığında İslâm inanç sistemine aykırı, akıl ve mantık kuralları dışında kalan efsanevi anlatımlar bulunmaktadır. Âdeta geleceğin peygamberinin olağanüstü bir törenle karşılanma durumu söz konusudur. Bu tören, mistik öğeler ve mitolojik yaklaşımlarla desteklenmeye çalışılmaktadır. Güya Hz. Peygamber'in doğumu sıradanlaştırılmamalıdır. Bu sebeple doğum esnasında oldukça uzun görünümlü melekler, Hz. Meryem ve Âsiye hazır bulundurulmuştur. Melekler, insanlar tarafından gözle görülemeyen varlıklardır. Eğer insanlar melekleri görmüşlerse, bunu, vahiy mutlaka desteklemelidir. Ancak Kur'an'da Hz. Peygamber'in doğumu esnasında meleklerin bulunduğu ve insanlar tarafından görüldüğüne dair her hangi bir âyet mevcut değildir. Melekler dışında hemşirelik görevinde bulunan Hz. Meryem ve Âsiye insan merkezli iki varlıktır. Doğum kanalıyla dünyaya gelen bu iki kişi, yaşam sürelerini nihayete erdirdikten sonra her canlı gibi öleceklerdir. Nitekim Allah bu hakikati: "*Her nefis ölümü tadacaktır*"⁷⁴ ilâhî fermanı ile her varlık için konulan evrensel kanununu açıklamaktadır. Bu sebeple Hz. Meryem ve Âsiye de bu kanun çerçevesinde vefat etmişlerdir. Ölen bir canlının her ne şekilde olursa olsun, dünya hayatına dönme ihtimali bulunmamaktadır.⁷⁵ Bu şahsın peygamber olması bile durumu değiştirmez.⁷⁶ Bu sebeple uzun süre önce vefat eden kişi veya

⁷⁴ Âl-i İmrân 3/185; Enbiyâ 21/35.

⁷⁵ En'âm 6/27-28; Mu'minûn 23/99-100.

⁷⁶ Mâide 109, 117.

kişilerin Hz. Peygamber'in doğumunda hazır bulunmaları mümkün değildir. Çünkü Allah evrende koymuş olduğu kanuna aykırı davranmaz.

2- Doğum Esnasında Âmine'den Bir Nurun Çıkması

Hz. Peygamber dünyaya geldiği zaman, annesi Âmine'den doğu ile batı arasını aydınlatan bir nur çıktı. Küçük çocuk elleri üzerinde yere düştü ve yerden bir parça toprak alarak başını semaya doğru çevirdi veya iki dizi üzerine çökerek ve başını semaya kaldırarak düştü. Onunla birlikte Şam'ın saray ve çarşılarını aydınlatan bir nur da çıktı. Hatta annesi Âmine: “*Busrâ'da develerin boyunlarını gördüğünü*” belirtmektedir.⁷⁷ Başka bir rivayette ise annesi, Hz. Peygamber'i doğurduğu zaman bir çömleğin altına koymuş, çömlek çatırdamaya başlayınca da ona bakmış ve yeni doğan çocuğunun gözlerini açarak semaya baktığını görmüş.⁷⁸

Yukarıdaki rivayetlerde efsanevî doğumlarda gerçekleşenler anlatılmaktadır. Sıradan insan doğumlarında buna benzer hadiselerin yaşanması mümkün değildir. Ancak doğan bu bebek normal biri değildir ki, alelade bir şekilde dünyaya teşrif etsin. Bu sebeple anlatılanların normal karşılanması gerektiğine inanılmaktadır. Bu noktada akıl ve mantık kurallarının önüne geçirilmeye çalışılan en önemli delil; doğan kişi, geleceğin peygamberi olacağı için yaşananların normal karşılanması gerektiği algısıdır. Halbuki, doğan çocuğun nübüvvetin son halkası olacağı bilgisi, sadece Allah'a aittir. Bu gerçekten hareketle doğan çocuğun olağanüstü bir seremoni ile karşılanması, onun değerini arttırmayacağı gibi; aksi bir durumun gerçekleşmesi de eksiklik olarak değerlendirilemez. Doğum esnasında Âmine'den çıktığı, doğuyu ve batıyı aydınlattığı iddia edilen nur; belli bir şekli ve rengi olmayan soyut bir kavramdır ve onun gözle görülmesi de ihtimal dışıdır. Nasıl ki, sıradan bir bebeğin doğumu esnasında nur ve benzeri şeyler meydana gelmiyorsa, Rasûlullah'ın da doğumunda akla ve mantığa aykırı olan böyle bir hadise yaşanmadığı gibi, onda da asla bir eksikliğe sebep de olmamıştır. Bu açıdan maddî bir özelliği olmayan bu nur menkıbesi, Hz. Peygamber'in doğumuna renk katmak ve onu yüceltmek için inşa edilmiştir.

⁷⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 81; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 268; Diyârbekri, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 373.

⁷⁸ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 82; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 271.

3- Âmine'nin Meşakkat Çekmeden Doğum Yapması

Âmine, Hz. Peygamber'e hamile kaldığı andan onu doğuruncaya kadar geçen süre içerisinde hiçbir sıkıntı ve zorluk çekmediğini belirtmektedir.⁷⁹ Yani Âmine hamileliği sürecinde ve doğum esnasında diğer hanımların çektiği rahatsızlıkları çekmemiş, olağandışı bir doğum ile çocuğunu dünyaya getirmiştir. Böyle bir doğum şekli günümüzde de olsa, olağandışı olarak kabul edilecektir. Çünkü hamilelik süresince ve doğum esnasında yaşanan bazı olumsuzluklar, insana bu duyguyu vermektedir. Bunun yanı sıra hem hamileliği süresince hem de doğumu esnasında her hangi bir problemle karşılaşmadan bebeklerini dünyaya getiren pek çok hanım bulunmaktadır. Bu sebeple hamilelik süresince ve doğum esnasında yaşanan sıkıntılar ve rahatlıklar, doğacak olan bebeğin iyi biri olup olmayacağını göstermez. Böyle bir yaklaşım tarzı, insanların olaya farklı anlam yüklemelerinden ileri gelmektedir.

Hz. Peygamber'in doğumu esnasında böyle bir algının oluşturulması, daha sonraki süreçte doğan bebeğin peygamber olmasıdır. Muhtemelen o dönemde böyle kolay bir şekilde doğum yapan sadece Âmine değildir. Doğan çocuğu diğerlerinden farklı kılan, ona yüklenen nübüvvet sorumluluğudur. Âmine'nin kolay bir hamilelik süreci geçirmesi ve rahat bir doğum gerçekleştirmesi olağanüstü bir durum değildir ki, farklı anlamlar yüklenebilsin. Çünkü kişinin hamileliğinin ve doğumunun kolay olması, fizyolojik, biyolojik, psikolojik, sosyolojik, iklimsel, coğrafi ve beslenme durumlarına göredir. Bu sebeple hamileliğin ve doğumun kolay geçmesi sıradan bir olaydır ve mucizevi bir anlam yüklenmemelidir.

4- Çocuğun Tertemiz Doğması

Rivayetlerde Âmine'nin, Hz. Peygamber'i dünyaya getirdiğinde onun tertemiz olduğu, hatta üzerinde bir kir bile olmadan, bir kuzunun dünyaya gelmesi gibi onu doğurduğu belirtmektedir.⁸⁰ Eğer Rasûlüllah'ın dünyaya geldiğinde tertemiz olduğundan kastedilen manevî olarak temiz olmaksızın, bunda her hangi bir problem yoktur. Çünkü doğduğu esnada her çocuk manevî olarak temizdir. Doğuştan getirilen manevî bir kir bulunmamaktadır. İslâm inanç sisteminde Hristiyanlıkta, Hz. Adem ile Hz. Havvâ'nın Cennette "yasak mey-

⁷⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 81.

⁸⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 82.

ve”den yemek suretiyle işlediklerine ve nesilden nesile bütün insanlığa intikal ettiğine inanılan suç gibi, bir düşünce yapısı bulunmamaktadır. Hatta İslâm düşüncesinde: “Her doğan çocuk İslâm fıtratı üzere doğar. Daha sonra annesi-babası onu Hristiyan, Yahudi veya Mecûsî yapar”⁸¹ temel ilkesi bulunmaktadır. Bu sebeple dinine, diline, milliyetine rengine ve cinsiyetine bakılmaksızın her çocuk ilk doğduğu anda bütün manevî kirlilerden arınmış olarak tertemizdir. İlk doğduğu esnada bütün çocuklar ne kadar temizse, Allah'ın Rasûlü de o kadar temizdir.

Ancak burada kastedilen maddî bir kirden arınma ise, hiçbir çocuk bu bağlamda temiz değildir. Onun anne karnında bulunduğu yerin özelliği, doğum esnasında bebeğin üzerine yansımaktadır. Yani her doğan bebeğin üzerinde kan izleri görülmektedir. Bu durum, yeni doğan bebekte her hangi bir olumsuzluğa sebep olmamaktadır. Hz. Peygamber de normal bir anneden normal bir doğum yoluyla dünyaya geldiği için vücudunda doğum esnasında meydana gelen bazı lekelerin olması gayet normaldir. Bu özellik, Rasûlüllah da nasıl bir eksikliğe sebep olmuyorsa, aksi bir durum da üstünlük vesilesi olmaz.

5- Doğduğunda Secde Konumunda Olması ve Göbek Bağının Kesik Olması

Hz. Peygamber doğunca, dizleri ve elleri üzerine secde konumundaydı,⁸² başını semaya kaldırarak⁸³ işaret parmağıyla tesbihte bulunuyor, hatta “Allah'tan başka ilah yoktur. Ben de onun rasûlüyüm” diyordu ve göbek/kordon bağı da kesik bir haldeydi.⁸⁴ Hatta

⁸¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2: 233, 235; Buhâri, *Cenâiz*, 80; Müslim, *Kader*, 22; Ebû Davud, Süleyman b. Eş'as, *Sünenü Ebi Davud* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992), *Sünnet*, 18; Tirmizî, *Kader*, 5.

⁸² İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 81; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 268; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 373.

⁸³ Süheyli, *er-Ravdu'l-Unf*, 2: 148.

⁸⁴ Süheyli, *er-Ravdu'l-Unf*, 2: 150; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 270; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 373, 375. Bebeklere beşikteyken yakınları tarafından oynamaları ve sakinleşmeleri için oyuncaklar verirler. Ancak Rasûlüllah döneminde muhtemelen böyle oyuncaklar olmadığı için Hz. Peygamber de beşikteyken eliyle Ay ile oynayarak bu duygusunu gidermeye çalışmıştır! Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 115. Hatta Abbâs b. Abdilmüttalib: “Ey Allah'ın Rasûlü! İslâm'a girmeme sebep olan şey; senin beşikteyken ayıla konuştuğunu görmemdir. Sen elinle aya işaret ederdin, o da hemen eğilirdi” Bunun üzerine Hz. Peygamber: “Ben, ayıla, ay da benimle konuşurdu. Ay ağlamamam için beni oyalardı.” diyerek onu tasdik etmiştir. Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 2: 41. Abbâs b. Abdilmüttalib'in, Mekke'nin fethinden kısa bir süre önce Müslüman olduğu bilinen bir gerçektir. Eğer Abbâs bu gerçeği biliyorsa, daha önce neden İslâm'a girmemiştir?!

İblis hayatında atacağı dört çığıktan birisini Allah Rasûlü doğduğu gece atmıştır.⁸⁵ Rasûlüllah'ın doğumuna esrarengizlik katmak, geleceğin peygamberinin doğumunu efsanevî anlatmak ve böyle bir algı oluşturmak amacıyla akıl ve mantık kuralları devre dışı bırakılarak fantastik öğelerin peşinden gidilmeye çalışılmaktadır. Ancak yeni doğan bebeğin kendine hâkim olarak secde konumunu alması, onun fizyolojik ve biyolojik yapısına uygun değildir. Hele hele onun, bu eylemi bilinçli olarak yaptığını kabul etmek, Allah'ın, insanların çeşitli aşamalardan geçerek belli bir olgunluğa ulaşması için koyduğu ilke ve prensiplerine tamamen aykırıdır. Bir çocuk doğum esnasında nasıl ve ne şekilde dünyaya geliyorsa, Hz. Peygamber de o şekilde dünyaya gelmiştir. Bu olayda her hangi bir olağanüstülük aramak ve menkıbe bağlamında anlatılanlara itibar etmek, hiç kimseye bir şey kazandırmayacaktır.

Göbek/kordon bağı, anne karnındaki bebeğin yaşama tutunmasını ve gelişimini sağlayan hayati öneme sahip bir organdır. Diğer taraftan göbek kordonu, plasentayı fetüse bağlayan 70-100 cm uzunluğunda ve bir parmak genişliğinde fetüsün gelişimine yardımcı bir oluşumdur. Göbek kordonunun görevi fetüs ile plasenta arasındaki bağlantıyı sağlayarak anneden fetüsün ihtiyaç duyduğu maddelerin teminini sağlamak ve fetüsün atıklarının da plasenta aracılığı ile anneye iletilmesini sağlamaktır. Göbek kordonunun çok uzun ya da çok kısa olması bebek için hayati tehlikeler yaratır. Özellikle çok uzun göbek kordonu bebeğin boynuna dolanarak ya da doğumda bebekten önce gelerek hem doğumu güçleştirir hem de bebeğin hayatını tehlikeye sokar.⁸⁶ Göbek kordonunun kesilmesi, bebeğin anne ile arasındaki hayat bağı olan plasentadan ayrılmasıdır.

Göbek bağı kesik olarak doğmak, bir çocuk için fazilet olabilir mi? Bu şekilde doğan bir bebeğin gelecekte iyi biri olacağına inanılabilir mi? Bu sorulara verilecek cevap, kesin bilgidен oldukça uzaktır. Bu sebeple Hz. Peygamber'in kordon bağıнын kesik olması bir erdem olmadığı gibi, bir nübüvvet alameti de değildir. Kaldı ki, kordon bağı doğumdan kısa bir süre sonra uygun bir şekilde kesilir. Böylece her doğumda normal olarak yaşanan bu olayda bir mucize aramaya da gerek yoktur.

⁸⁵ Süheyli, *er-Ravdu'l-Unf*, 2: 149. Diğerleri ise; Allah tarafından lanete uğradığı: Cennet'ten kovulduğu ve Fatıha süresi indirildiği zamandır.

⁸⁶ <http://hastaneciyiz.blogspot.com.tr/2013/03/gobek-kordonununun-gorevi-nedir.html>.

6- Gökyüzünde "Ahmed" İsimli Yıldızın Doğması

Yahudi bilginleri: "Ahmed bu gece doğdu. O yıldız doğdu" diyerek son peygamberin dünyaya geldiğini haber verdiler.⁸⁷ Diğer bir rivayette olayın yaşandığı esnada yedi veya sekiz yaşlarında olan ve duyduklarını akledebilecek zekaya sahip bulunan Hassân b. Sâbit, Yesrib kalesi üzerinde bulunan bir Yahudinin: "Ey Yahudi Topluluğu!" diye bağırması üzerine etrafında toplananların ona: "Yazıklar olsun! Sana se oldu?" diye sorunca Yahudinin: "Bu gece Ahmed'in yıldızı doğdu" şeklinde cevap verdiğini belirtmektedir. Ayrıca Hassân b. Sâbit Allah Rasûlü Medine'ye geldiğinde altmış yaşındaydı.⁸⁸ Gökyüzünde geceleyin doğan bir yıldızın, geleceğin peygamberinin işareti olarak algılanması hayretengiz bir durumdur. Binlerce yıldız arasından nübüvete işaret eden yıldız tanıyarak tespit etmek, gerçekten önemli bir bilgiyi gerektirmektedir. Ancak o günkü şartlarda bilimsel faaliyetlerin geldiği noktayı dikkate aldığımızda insanların, gök cisimlerini tanıyacak ve onlar arasında her hangi bir ayırımı bulacak ilmî yeterlilikten ve donanımdan yoksun olduğunu söylemek her halde abartı olmaz. Bir peygamberin doğumu için bir yıldızın doğması ve insanların onu bilmesi, ancak efsanevî olaylarda görülebilir. Efsanevî öğeler içeren olaylar ise gerçeklikten oldukça uzaktır.

Hz. Peygamber'in dünyaya geldiği gece gökyüzünde yıldızlar belirmiştir, ancak onlar içerisinde her hangi birinin Rasûlüllah'ın doğumu sebebiyle ortaya çıkması ve bunun bilinmesi mümkün değildir. Böyle bir şeyin olabileceğini iddia etmek ve bunu Hz. Peygamber'in mucizesi olarak algılamak, ilim, akıl ve mantıkla asla örtüşmez. Allah dilerse böyle bir şey olamaz mı? sorusuyla insanlar bu ve bunun gibi masal içerikli olaylara inandırılmaya çalışılmaktadır. Bu tarz olaylar belli bir süre insanlarda merak duygusu uyandırır, daha sonra da gerçeklikleri olmadığı için zihinlerden unutulup gider. Ancak bu olaylara dini öğeler katıldığı zaman inandırıcılıkları daha kuvvetli hale gelir. Öyle bir zaman gelir ki, bu olayların aleyhinde konuşmak neredeyse imkânsızlaşır. Bu açıdan akıl ve mantık terazisiyle yakın

⁸⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 126-127.

⁸⁸ İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-Nebeviyye*, 1: 159; Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 110; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 2: 272; Ayrıca Hz. Peygamber'in doğumuna şahit olan Fâtıma bnt. Abdullah (Ümmü Osman), Peygamber dünyaya geldiğinde odanın içinin nurla dolduğunu, yıldızın sanki üzerine düşecekmiş gibi çok yaklaştığını gördüğünü nakletmektedir. Süheylî, *er-Ravdu'l-Unf*, 2: 149; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 2: 269; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 373.

bir ilişki içerisinde olunmalıdır. O yıldız (!) doğmasaydı, Hz. Peygamber doğmayacak mıydı?! veya Hz. Peygamber doğduğu için mi o yıldız (!) doğmuştur?! Allah Rasûlü, Allah takdir ettiği için doğmuştur.

Yıldızlar da genel âdet üzere geceleyin görünür hale gelmişlerdir. Birinin doğumu veya ölümü için böyle olaylar meydana gelmez. Hz. Peygamber'in oğlu İbrahim'in vefat ettiği gün güneş tutulması meydana geldi. İnsanlar bunu olağanüstü bir olay zannederek güneşin İbrahim'in vefatı için tutulduğunu söylediler. Hz. Peygamber, insanların konuştuklarından haberdar olunca mescide gelerek insanlara iki rekât namaz kıldırıldı ve güneş eski konumuna geldi. Daha sonra hutbe irad ederek: *"Ey insanlar! Güneş ve Ay, Allah'ın âyetlerinden birer âyettir. İnsanlardan birinin ölümü ve hayatı için tutulmazlar. Böyle bir durumla karşılaştığınız zaman namaz kılarak dua ediniz."*⁸⁹ Uyarısı bizlere böyle olayların meydana gelebileceğini göstermektedir. Konuyu Ahmet Önkâl'in bir değerlendirmesiyle bitirmek istiyorum: *"Şüphesiz Hz. Peygamber'in doğumunun ve peygamberliğinin gökte görülen bir yıldızla tespit ve teşhis edildiğini kabul etmek ne aklen ne de naklen mümkündür. Çünkü bu ne-menem yıldızdır ki, sadece bir peygamber doğduğu veya zuhur ettiği zaman doğacak ve binlercesi arasından hemen tanınup bilinecektir. Kaldı ki, o günün imkânlarıyla belli zaman aralıklarıyla muntazaman doğan yıldızın bile tespiti mümkün değildi. Naklen de mümkün değildir. İslâm, müneccimler ve sözlerine inanmayı kesinlikle reddetmiştir. Hz. Peygamber: "Yıldızlarla uğraşanlarla oturup kalkma"⁹⁰ buyurarak Hz. Ali'nin şahsında tüm Müslümanlara müneccimlerle irtibatı yasaklamıştır."⁹¹*

7- Sırtında Nübüvvet Mührünün Bulunması

Hz. Peygamber'in iki kürek kemiği arasında bulunan ve nübüvvetinin alametlerinden biri olarak kabul edilen ben, kürek kemikleri

⁸⁹ Buhârî, Kusûf, 1; Müslim, Ebu'l-Hüseyn Müslim b. Haccâc, *Sahîhu Müslim* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992), Kusûf, 1; Nevevî, Muhyiddin, *Sahîhu Müslim bi Şerhi'n-Nevevî* (Mısır: el-Mektebetü'l-Misriyye ve Mektebetühâ, 1924), 6: 198-218; Kastallânî, Ahmed b. Muhammed, *İrşâdü's-Sârî li Şerhi Sahîhi'l-Buhârî* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1990), 12: 76-82; İbn Hacer, Ahmed b. Ali, *Fethu'l-Bârî bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî* (Kahire: Dâru'l-Hadis, 1986), 2: 611-615; Aynî, Bedrüddin Ebû Muhammed Mehmud b. Ahmed, *Umdetü'l-Kârî bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.), 7: 61-69.

⁹⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1: 78.

⁹¹ Ahmet Önkâl, "İslâm Tarihçiliğinde Tarafsızlık Problemi", *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 6/ 3, (1992): 192.

arasında sol kürek kemiğine daha yakın, elle hissedilebilecek kadar kabarık, güvercin veya keklik yumurtası büyüklüğünde siğile benzetilen kırmızı beze şeklinde bir et parçasıdır.⁹² Normal bir şekilde herkesin sırtında olma ihtimali bulunan bu beni önemli hale getiren, onu sırtında taşıyan kişinin peygamberlik halkasının sonuncusu olması hasebiyle ona yüklenen anlamdır. Bu bağlamda ona atfedilen en önemli özellik, onun nübüvvet mührü olmasıdır. Nübüvvet mührünün doğuştan mı olduğu ya da sonradan mı vurulduğu konusu tartışmalıdır. Peygamberlik alametlerinin en önemlilerinden biri olarak kabul edilen bu mühür gerek doğuştan olsun, gerekse de sonradan vurulsun esrarengiz bir yapısının olmaması gerekmektedir. Çünkü son peygamberin nübüvvetini ispatlama özelliğinde olan mührün gizlenmesi, çok az kişinin görüp kahir ekseriyetin görememesi veya gösterilmemesi abesle iştigaldir. Eğer bu mühür mucizevî bir şekilde nübüvvetin delili olarak Allah tarafından son elçinin sırtına vurulmuşsa, tebliğ esnasında Hz. Peygamber'in elini güçlendirmesi, işini kolaylaştırması ve onun insanların dikkatini çekmesi gerekirdi. Diğer taraftan Allah böyle bir özelliği peygambere vermişse, onun gizlenmesi uygun olmaz. Bir peygamberin de bu şekilde bir davranışta bulunması kanaatimce muhaldir. Yani Hz. Peygamber'in, Allah'ın verdiği nübüvvetin delili olan bir mucizeyi insanlardan gizleme imkânı yoktur. O halde İslâm'a davet yolunda muharrik bir güce ve etkiye sahip olan bir delilin Rasûlullah tarafından ıskalanması, dikkate alınmaması ve önemsenmemesi akla ziyan bir durumdur. Böyle bir özellik, herkes açısından işin kolaylaştırılması, engellerin kaldırılması için bulunmaz bir nimettir. Sıradan insanların bile göz ardı edemeyeceği bir davranışı, Allah tarafından desteklenen bir peygamberin yapmaması düşünülecek bir durum değildir. Bu sebeple nübüvvet mührü algısının oluşmasında etkili olan faktörlerin ortaya konulması önem arz etmektedir.

a- Ehl-i Kitap Kültüründe Nübüvvet Mührü Algısı

Hz. Peygamber'in İncil'de bulunan vasıfları şöyledir: "O, ne uzun ne kısa nede beyazdır. İki omuz kemiği arasında nübüvvet

⁹² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 5: 107; Buhârî, *Vudu*, 40; Müslim, *Fezâil*, 110; Tirmizî, *Menâkıb*, 11; Erdinç Ahatlı, "Nübüvvet Mührü", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/3 (2001): 282; Mustafa Sinanoğlu, "Nübüvvet Mührü", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 33, (İstanbul: TDV Yayınları, 2007): 291.

mührü bulunmaktadır. Çok hoşgörülüdür. Sadaka kabul etmez. Deveye ve eşeğe biner. Koyun sağar, yamalı gömlek giyer. İsmail'in soyundandır. İsmi de Ahmed'dir"⁹³

Selmân-ı Fârisî'nin Müslüman olmasının da bir peygamber arayışı neticesinde olduğu rivayet edilmektedir. Bu rivayete göre İranlı Zerdüş bir ailenin çocuğu olan Selmân, İsbahan'ın Ceyy köyünde yaşamaktaydı. Ailesinin Mecusî olması sebebiyle kendisini bu dine adamıştı. Ancak yaşadığı yerdeki kilisenin etkisiyle Hristiyanlığı seçti. O, Hristiyanlığı daha iyi yaşamak amacıyla Şam, Musul, Nusaybin ve Ammûriye'deki din adamlarının yanında kaldı. Bu süre içerisinde din adamlarından öğrendiği bilgilere göre; bu din adamları kendisine İbrahim'in diniyle gönderilecek nebinin zamanının geldiğini, onun Arap yurdundan çıkacağını, hicret yurduunun iki taşlık arası (Medine) olacağını, alametlerinin ise; hediye yiyeceğini, sadaka yemeyeceğini ve iki omzu arasında peygamberlik mührü olacağını haber verdiler.⁹⁴ Bu bilgiler doğrultusunda Selmân-ı Fârisî son peygamberi aramak amacıyla Arap topraklarına gitmek üzere yola çıktı. Ancak yolda esir olarak alınca bir Yahudiye köle olarak satıldı. Daha sonra da Kurayzaoğullarından bir Yahudi onu satın alarak Medine'ye getirdi. Medine'yi ilk gördüğü anda Ammûriye'deki efendisinin tarif ettiği son peygamberin hicret yurduunun burası olduğunu anladı ve Rasûlüllah'ı burada beklemeye başladı. O böyle bir beklenti içerisindeyken Hz. Peygamber Medine'ye hicret edince de Müslüman oldu. Hatta Selmân-ı Fârisî, Hz. Peygamber'in sırtında bulunan peygamberlik mührünü öpmüştür. Rasûlüllah ve ashâbı da onu kölelikten kurtarmışlardır.⁹⁵

Hz. Peygamber İslâm'a davet mektupları çerçevesinde Bizans kralı Kayzer'e Dihye b. Halife ile İslâm'a davet mektubu göndermiş, Kayzer cevabi mektubunda elçisine Rasûlüllah'ın yanına gittiğinde sırtında bir "alem"ın olup olmadığına bakmasını istemiştir. Bunun üzerine elçi Hz. Peygamber'in yanına gelince Rasûlüllah'ın sırtında bulunan nübüvvet mührünü görmüştür.⁹⁶

Hz. Peygamber'in doğumundan iki sene sonra Yemen'de Ebrehe b. Eşrem'den sonra kral olan Seyf b. Zî Yezen'i tebrik etmek ama-

⁹³ İbnü'l-Cevzi, *el-Vefâ*, 1: 55.

⁹⁴ İbnü'l-Cevzi, *el-Vefâ*, 1: 52.

⁹⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 7: 230-231.

⁹⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 4: 74-75.

cıyla Kureyş'ten giden heyetin içerisinde bulunan Rasûlüllah'ın dedesi Abdülmuttalib b. Hâşim'e Seyf b. Zî Yezen: "Tihâme bölgesinde iki kürek kemiği arasında ben (et parçası) bulunan çocuk doğduğu zaman, kıyamete kadar sizin lideriniz olacak." Hatta konuşmanın devamında kral: "İsmi Muhammed olacak olan bu çocuğun dünyaya gelme zamanı yaklaştı veya doğdu. Onun babası ve annesi ölecek, bakımını ise dedesi ve amcası üstlenecek. Bizler bu bilgiyi, önceki kitaplarda defalarca gördük" dedi.⁹⁷ Haniflerden sayılan Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, Yahudi ve Hristiyanlardan edindiği bilgilere göre Hz. Peygamber'in iki kürek kemiği arasında nübüvvet mührü olduğunu söylemektedir.⁹⁸ Halime, Hz. Peygamber'i sütten kesilince annesinin yanına götürmek amacıyla yola çıktı ve Mekke'ye dört mil mesafede bulunan Sürer vadisinde Habeşistan'dan gelen bir grupla karşılaştı. Grup, küçük çocuğa bakmak için izin istedi ve dikkatli bir şekilde çocuğa bakınca iki kürek kemiği arasında bulunan nübüvvet mührünü ve gözlerindeki kırmızılığı görerek: "Vallahi bu, nebidir. Onu öldürünüz" diye bağırdılar. Bunun üzerine Halime korkarak çocuğu annesi Âmine'ye götürdü.⁹⁹ Zülmecâz panayırında Hevâzin kabilesinden bir kâhin kendisine getirilen çocuklara bakıyordu. Hz. Peygamber'e bakınca gözlerindeki kırmızılığı ve iki kürek kemiği arasındaki nübüvvet mührünü görünce: "Ey Arab Topluluğu!" diye bağırdı. Bunun üzerine insanlar toplanınca: "Bu çocuğu öldürünüz" dedi. Ancak Halime çocuğu âdeta kaçırırçasına annesine götürdü.¹⁰⁰ Hz. Peygamber altı yaşındayken annesi ve Ümmü Eymen ile birlikte dayılarını ziyaret etmek amacıyla Medine'ye geldiğinde Yahudilerden bir adamın yalnız bulunduğu bir esnada: "Ey Çocuk, ismin nedir?" diye sorunca Hz. Peygamber: "Ahmed" diye cevap verince Yahudi, küçük çocuğun sırtına bakarak: "Bu, bu ümmetin nebisidir" şeklinde mırıldanmıştır.¹⁰¹ Hz. Peygamber dokuz veya on iki yaşlarındayken ilk Şam seferi esnasında karşılaştığı Rahip Bahîrâ'nın onun gözlerindeki kırmızılığı ve iki kürek kemiği arasında bulunan nübüvvet mührünü görerek Ebû Tâlib'i uyararak onu Şam bölgesine götürmemesi gerektiğini söyledi.¹⁰²

⁹⁷ Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve* 1: 95-97; Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 2: 12.

⁹⁸ Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 100-101; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 6: 65.

⁹⁹ Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 160.

¹⁰⁰ Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 160-161.

¹⁰¹ Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 163.

¹⁰² İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 123.

Ticaretle uğraşan bir Yahudi Mekke'ye yerleşmişti. Rasûl-ullah'ın dünyaya geldiği gece Kureyş meclislerinin birinde: “*Bu gece sizin kabileden dünyaya gelen çocuk oldu mu?*” diye sordu. Kureyşliler: “*Bilmiyoruz*” dediler. Yahudi: “*Galiba hoşlanmadığım halde yanlış söyledim. Ey Kureyş! Bakınız ve sizlere söyleyeceklerimi iyi dinleyiniz. Bu gece, bu ümmetin peygamberi, sonuncu Ahmed dünyaya geldi. Eğer yanılıyorsam, o halde Filistin'de dünyaya gelmiştir. Onun omuzları arasında sarıya çalan ve içerisinde bazı sert kıllar bulunan siyah bir ben vardır*” dedi. İnsanlar onun konuştuklarına hayret ederek oturdukları yerden kalktılar. Evlerine gittiklerinde ise bu anlatılanları ailelerine anlattılar. Bu arada onlardan bazılarına: “*Bu gece Abdullah b. Abdülmuttalib'in bir oğlu oldu. Ona Muhammed ismini koydular*” denildi. Bir sonraki gün bir araya gelip Yahudiyi ziyaret ettiler ve: “*Dün gece bizde bir çocuğun dünyaya geldiğini biliyor musun?*” dediler. Yahudi: “*Size verdiğim haberden önce mi, sonra mı?*” diye sordu. Onlar da: “*Ondan önce ve ismi de Ahmed*” dediler. Bunun üzerine Yahudi: “*Bizi, onun yanına götürün*” dedi. Onunla birlikte çocuğun annesinin yanına gittiler. Annesi çocuğu onlara gösterdi. Yahudi, çocuğun omzundaki beni görünce baygınlık geçirdi. Sonra kendine gelince Kureyşliler: “*Yazıklar olsun, sana ne oldu?*” dediler. Bunun üzerine Yahudi: “*Peygamberlik İsrailoğullarından gitti. Kitap onların ellerinden çıktı. Bunun (Peygamber'in) onları öldüreceği ve âlimlerini yeneceği yazılıdır. Araplar peygamberlikle kazandılar. Ey Kureyş Topluluğu! Sevindiniz mi? Vallahi sizlere öyle bir darbe vuracak ki, sesi doğudan batıya kadar duyulacaktır*” dedi.¹⁰³

Hz. Peygamber'in dedesi Abdülmuttalib, arkadaşı olan Nocrân başpiskoposuyla birlikte Kabe'nin hicr denen yerinde otururlarken başpiskoposun: “*Doğum yeri burası olup İsmail'in soyundan gelecek ve şöyle şöyle sıfatları olan bir nebinin geleceğini kitaplarımızda buluyoruz*” dediği bir esnada henüz küçük bir çocuk olan Hz. Peygamber yanlarına geldiğinde başpiskoposun onun gözlerine, sırtına ve ayaklarına bakması, onun sırtında bir farklılığın olduğunu bilmesinden dolayıdır.¹⁰⁴

Ehl-i Kitap'tan olan Yahudi ve Hristiyan bilginler kendi dini metinlerine dayanarak son peygamberin özellikleri hakkında bilgi sahibiydiler. Bu bilgiler içerisinde son elçinin iki kürek kemiği arasında bulunan “*Nübüvvet Mührü*” önemli bir yer tutmaktadır. Onlar,

¹⁰³ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 129; Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 2: 108.

¹⁰⁴ Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 165.

kendilerine son nebinin özellikleri sorulduğunda verdikleri cevapların başında, son elçinin peygamberliğinin delili olarak sırtında bulunduğu belirtilen mucizevî bir ben gelmektedir. Bu bilgilerle veya konu hakkında bilgi sahibi olanlarla karşılaşanlar, peygamberin iki omzu arasında bulunacak olan nübüvvet mührü hakkında bilgiye ulaşıyorlardı. Mekkeliler de bu şekilde bilgi sahibi olmuşlardı. Ancak gerek Yahudilerin gerek Hristiyanların gerekse de müşriklerin bu bilgiye sahip olmaları, kendilerine peygamber gönderildiğinde pratiğe dönüşmemiştir. Ayrıca Hz. Peygamber'in sırtında olduğu iddia edilen bu özelliğin, doğup büyüdüğü toplumda gündem konusu da olmamıştır. Eğer Rasûlullah'ın böyle bir ayırıcı vasfı varsa, insanların dikkatini çekmesi gerekirdi ve o, tebliğ sürecinde Rasûlullah'ın en önemli yardımcısı olurdu. Diğer taraftan Allah Rasûlü risâlet görevini üstlendiğinde, son peygamberin sırtındaki bu mühürden haberdar olanların ona gelerek bunu kanıtlamasını istemeleri gerekirdi. Ancak böyle bir talep ve kanıtlama hadisesi kaynaklarda bulunmamaktadır. Bununla birlikte Hz. Peygamber, kendisine inanmayan Yahudi, Hristiyan ve nübüvvet mührü bilgisine vakıf olanlara: “Sizler, son nebinin iki kürek kemiği arasında nübüvvet mührü olduğunu söylüyordunuz, işte sırtım, gelin, bakın” diyerek peygamberliğinin delilini gösterir ve onlardan kendine inanmalarını isterdi. Allah Rasûlü sırtında bulunmayan bir şeyi nasıl risâletinin delili olarak gösterebilir ki! Bu sebeple Rasûlullah'ın tebliğ sürecinde böyle bir diyalog yoktur. O halde Ehl-i Kitab'ın bahsettiği nübüvvet mührü ile ilgili rivayetler ihtiyatla karşılanmalı ve onlara hiçbir üstünlük atfedilmemelidir.

b- İslâm Kültüründe Nübüvvet Mührü Algısı

Müslümanlar arasında Hz. Peygamber'in iki kürek kemiği arasında nübüvvet mührünün bulunması konusundaki rivayetler Medine döneminden başlatılır. Âdetâ Mekke döneminde varlığı bilinmeyen bu özelliğin Medine'ye gelindiğinde rivayetlere yansması, insanın zihninde bazı soruları gündeme getirmektedir. Hz. Peygamber ve Müslümanlar için oldukça sıkıntılı anların yaşandığı Mekke döneminde ihtiyaç duyulmayan nübüvvet mührü neden Medine döneminde gereksinim haline geldi? Mekke döneminde hiç bir özelliği olmayan o *ben*, Medine döneminde mucizevî kimliğe büründürülmüş ve Hz. Peygamber'in en önemli nübüvvet alametlerinden biri olarak kabul edilmiştir. O halde bu mühür Hz. Peygamber'in sırtında ne zaman vurulmuştur? Konu hakkında iki farklı görüş bulunmaktadır:

1- Rasûlüllah'ın iki kürek kemiği arasında bulunan nübüvvet mührü doğuştandır.¹⁰⁵ 2- Nübüvvet mührü Benû Sa'd b. Bekir yurdunda sût annesi Halîme'nin yanındayken göğsün yarılması olayında melekler tarafından vurulmuştur.¹⁰⁶ Hadisin gelişinden (sibâk) olayın hep Hz. Peygamber'in göğüs ve karın bölgesinde, yani ön tarafında geçtiği göz önünde bulundurulursa bu ibareden kürek kemiklerinin mühürlendiğini çıkarmak doğru bir istidlâl tarzı olamaz.¹⁰⁷ Hatta Şakku's-Sadır (!) olayını anlatan Taberî, operasyon bittikten sonra bakanları hayrette bırakacak olan nübüvvet ve hikmet nuruyla Hz. Peygamber'in kalbinin mühürlendiğini, kalbin yerine konulduktan sonra onun, kalbinde rahatlık hissettiğini belirtmektedir.¹⁰⁸ Taberî'nin bu rivayetine göre mühür, Rasûlüllah'ın yerinden çıkartılan kalbine vurulmuş ve tekrar yerine konulmuştur. Bu sebeple o mührün insanlar tarafından görülme ihtimali bulunmamaktadır. O halde Şakku's-Sadır (!) olayında Hz. Peygamber'in kalbine vurulan mührün görülmesi muhal olduğu için, doğuştan iki kürek kemiği arasında bulunan nübüvvet mührü ile her hangi bir bağlantısı bulunmamaktadır.

Hz. Peygamber'in sırtına vurulan nübüvvet mührü ilk vahiy aldığı esnada vurulmuştur. Cibrîl, Hz. Peygamber'in yanına gelerek onu yere yatırmış ve kalbini çıkarmış ve altın bir tas içinde bulunan zemzem suyu ile yıkadıktan sonra tekrar onu yerine koymuş ve sırtını mühürlemiştir. Öyle ki, Hz. Peygamber mührün dokunuşunu kalbinde hissetmiştir. Bu hadise ilk vahyin gelişi esnasındaki olaylarla çelişmektedir.¹⁰⁹

Şimdi İslâmî literatüre yansıyan rivayetleri konumuzla ilgisi olması bağlamında ana hatlarıyla görmeye çalışalım:

Semüre b. Câbir'in: "Ben, Rasûlüllah'ın kürek kemikleri arasında bulunan nübüvvet mührünü gördüm. O, güvercin yumurtası büyüklüğünde kırmızımtırak bir yumruydu"¹¹⁰ ve Sâib b. Yezîd'in

¹⁰⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 129; Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 98; Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 108; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 2: 271-272; 6: 65; İbnü'l-Cevzî, *el-Vefâ*, 1:52, 55; Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 101.

¹⁰⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 4, 184; Dârimî, *Mukaddime*, 3; Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 2: 8; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 2: 280.

¹⁰⁷ Ahathî, "Nübüvvet Mührü", 284-285.

¹⁰⁸ Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk* (Beirut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997), 1: 456.

¹⁰⁹ Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 216. Hadisenin değerlendirilmesi için bkz. Ahathî, "Nübüvvet Mührü", 287-289.

¹¹⁰ Müslim, *Fezâil*, 110.

“Teyzem, beni Rasûlüllah'ın yanına götürdü ve: “Ya Rasûlallah! Kız kardeşimin oğlu hastadır” dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber benim başımı sıvazladı ve bana dua etti. Daha sonra Rasûlüllah abdest aldı ve ben de abdest suyundan içtikten sonra onun arka tarafında durdum ve iki kürek kemiği arasında sol tarafına yakın bir yerde bulunan nübüvvet mührünü gördüm”¹¹¹ şeklindeki rivayetleri Hz. Peygamber'in iki kürek kemiği arasında olağanüstü bir şekilde et parçasının olduğunu ve bunun da nübüvvet mührü şeklinde algılandığını göstermektedir. Gerek Semüre b. Câbir gerekse de Sâib b. Yezîd gibi sahâbiler Rasûlüllah'ın sırtında bulunduğu iddia edilen nübüvvet mührünü görmek için her hangi bir çaba göstermemişlerdir. Yani nübüvvet mührü herkesin görebileceği bir yerdedir ve Hz. Peygamber de onu gizlemek için bir çaba içerisinde olmamıştır. O halde herkesin görebileceği bir yerde olan bu mührün sadece birileri tarafından görülmesi uygun düşmez. Anlatıldığına göre o et parçasının, görenlerin dikkatini çekebilecek kadar gizemli bir yapıya sahip olması, sadece birilerinin değil, herkesin merakını uyandırmasını gerektirir. Konu hakkında Ali Yardım şöyle bir değerlendirmede bulunmaktadır: “Ancak nübüvvet mührüne dair sebe-i vurudlardan anlaşıldığına göre kadını, erkeği, yaşlısı, genci ile ashâb bu peygamberlik nişanını görebilme hususunda haysiyetli âşıkların fırsat kolmalarını andıran bir takibin peşinde olmuşlardır.”¹¹² Ayrıca bu benin (mührün) etrafında at yelesine benzer kıllar bulunmaktadır.¹¹³ Yazarın nübüvvet mührüne yüklediği anlam oldukça önemlidir. Çünkü ashâb onu görebilmek için bir hayli çaba göstermektedir. Ancak yazarın, peygamberlik nişanı olarak değerlendirdiği mührün, gizlenmemesi ve herkese aşikâr olması gerekmektedir. Nübüvvet alameti olan bir objenin, bizzat peygamber tarafından insanlara açıklanması gerekmektedir. Bu sebeple peygamberin açıklaması gereken bir şeyi, insanların görmek için mücadele etmeleri muhaldir.

Sa'd b. Muaz'ın vefat ettiği gün Hz. Peygamber'in yakınında bulunan Rumeysa isimli hanım sahâbi: “İsteseydim, Rasûlüllah'ın iki kürek kemiği arasında bulunan nübüvvet mührünü öpebilirdim”¹¹⁴ diyerek nübüvvet mührünü gördüğünü iddia etmiştir. Hz. Peygam-

¹¹¹ Buhârî, Menâkıb, 22; Müslim, Fezâil, 111, 112.

¹¹² Ali Yardım, Ali, *Peygamberimiz'in Şemâli* (İstanbul: Damla Yayınevi, 1997), 76.

¹¹³ Suyûtî, *el-Hasâisü'l-Kübrâ*, 1: 60.

¹¹⁴ Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ, *eş-Şemâilü'l-Mahmûdşiyye ve'l-Hasâilü'l-Mustafaviyye*, thk. Said b. Abbâs el-Celîmî (Mekke: el-Mektebetü't-Tecâriyye, 1993), 43.

ber'in vefatından sonra onun ölüp ölmediği konusunda onun yanında bulunular arasında tartışmalar meydana gelince orada bulunan Hz. Ebû Bekir'in eşi Esmâ bint Umeys elini, Rasûlüllah'ın iki kürek kemiği arasına sokmuş ve nübüvvet mührünü hissedemeyince: “*Rasûlüllah vefat etmiştir. Çünkü iki kürek kemiği arasında bulunan nübüvvet mührü kaldırılmıştır.*” diyerek Allah Rasûlü'nün vefatı hakkında şüphe içerisinde bulunanları ikna etmeye çalışmıştır.¹¹⁵ Esmâ bint Umeys'in Hz. Peygamber'in koynuna ellerini sokması ve peygamberlik mührünün olmadığını keşfetmesi, uygun değildir. Allah Rasûlü'nün eşleri ve kızı Fatıma oradayken Esmâ'nin böyle bir davranışta bulunmasını izah etmek de mümkün değildir. Eşlerinin dahi bilmediği peygamberlik mührünü Esmâ bint Umeys nereden bilecek. Kaldı ki Zehebî, bu hadisenin zayıflığı hakkında icmanın gerçekleştiğini belirtmektedir.¹¹⁶ Bu mührün üzerinde “*Muhammed Rasûlüllah*” ifadesinin yazılı olduğu belirtilmektedir.¹¹⁷ Muhtemelen bu ifade, Hz. Peygamber'in resmi olarak mektuplarını yazarken kullandığı ve üzerinde “*Muhammed Rasûlüllah*” yazılı olan gümüş yüzük ile karıştırılmıştır.¹¹⁸

Allah'ın gönderdiği peygamberlerin sağ elinde peygamberlik benini (şâmetü'n-nübüvve) bulunmaktadır. Ancak Hz. Peygamber bunun dışındadır. Çünkü onun peygamberlik benini sağ elinde değil, iki kürek kemikleri arasındadır. Rasûlüllah'a bu durum sorulunca o, “*Kürek kemiklerim arasında bulunan bu ben, benden önceki peygamberlerin benini gibidir. Ancak benden sonra peygamber gelmeyecektir*” şeklinde cevap vermiştir.¹¹⁹ Ali Yardım, Hâkim'in, Vehb b. Münebbih'ten naklettiği bu rivayetin mürsel olduğunu belirtmektedir.¹²⁰ Hz. Peygamber'in sorulan soruya verdiği cevapta beninin her hangi bir üstünlüğünden ve mucizevi özelliğinden bahsetmemesi dikkat çekicidir.

O halde Hz. Peygamber'in hiçbir şekilde olağanüstülük yüklenmediği sırtında bulunan bu beninin, normal bir et parçası olduğu rivayetlere şöyle yansımıştır: Teymu'r-Rebâb kabilesinden Ebû Rimse et-

¹¹⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 2: 208.

¹¹⁶ Zehebî, *Mizânü'l-İtidâl fi Nakdi'r-Ricâl*, Beyrut ts., 3: 666.

¹¹⁷ Suyûtî, *el-Hasâisü'l-Kübrâ*,

¹¹⁸ Muhammed Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Altı Orijinal Diplomatik Mektubu*, çev. Mehmet Yazgan (İstanbul: Beyan Yayınları, 1990), 19-157; İhsan Arslan, *Beşeri ve Siyasî Yönleriyle Hz. Peygamber'in Hoşgörüsü* (Rize: STS Yayınları, 2014), 186-190.

¹¹⁹ Hâkim, *Müstedrek*, 2: 577.

¹²⁰ Yardım, *Peygamberimiz'in Şemâli*, 73.

Teymî Müslüman olunca Hz. Peygamberi görmeye gelmiş, muhtemelen Hz. Peygamber'in sırtında bulunan ben hakkında bilgi sahibi olunca: “*Ben tabibim*” diyerek ona sırtında yumru şeklinde ura benzeyen çıkıntıyı göstermesini istemesi üzerine Rasûlüllah: “*Ne yapacaksın*” diye sorunca Ebû Rimse: “*Onu çıkarıp almak istiyorum*” deyince Hz. Peygamber: “*Sen tabip değilsin, arkadaşsın. Tabip ise, onu yaratan Allah'tır*” diyerek Ebû Rimse'nin bu teklifini reddetmiştir.¹²¹ Başka bir hadisede Benû Âmir kabilesinden bir adam Hz. Peygamber'in yanına gelerek: “*İki kürek kemiği arasında bulunan mührü bana göster. Arapların en yetenekli doktoru olduğum için onu tedavi edebilirim*” şeklinde teklifte bulunmuş, ancak Allah Rasûlü onun teklifini de reddetmiştir.¹²² Ayrıca Hz. Peygamber, Ebû Zeyd isimli sahâbiyi çağırarak: “*Ey Ebâ Zeyd! Bana yaklaş ve sırtımı ov*” şeklinde talepte bulunmuş üzerine Ebû Zeyd: “*Rasûlüllah'ın sırtına dokundum ve ellerimi mührün üzerine koydum ve onu tuttum ve ona mührün ne olduğunu sordum*” Rasûlüllah da: “*Onun iki kürek kemiği üzerinde bulunan kıl/saç yumağı*” şeklinde cevap verdi.¹²³ Ayrıca Ebû Saîd el-Hudrî kendisine Rasûlüllah'ın sırtında bulunan mühür ile ilgili soru sorulunca: “*Nübüvvet mührü şişik/çıkıntılı bir parçadır*” şeklinde cevap vermiştir.¹²⁴

Yukarıdaki rivayetlerden hareketle Hz. Peygamber'in sırtında doğuştan et parçası şeklinde bir benin olduğu görülmektedir. Ancak Rasûlüllah bu bene her hangi bir üstünlük atfetmemektedir ve bunu, nübüvvetinin işareti olarak değerlendirmemektedir. Muhtemelen bu ben, daha sonraki süreçte ehl-i kitap kültüründeki nübüvvet mühründen etkilenilerek mucizevî bir kimliğe büründürülmüş ve Allah Rasûlü'nün en önemli mucizelerinden biri olarak görülmüştür. Ancak Allah'ın peygamberine verdiği mucize risâletin tasdiki için insanlara gösterilmesi gerekmektedir. Halbuki kaynaklarda böyle bir olaydan hiç bahsedilmemektedir. Bu nübüvvet mührü mucizesi o kadar mahrem bir şey mi ki, insanlar onu görmek için yoğun çaba harcasınlar! Sadece birkaç kişinin görmesiyle sınırlı kalan bir şey, mucize değil, ancak efsane olur ve din açısından hiçbir değeri yoktur. Bu bağlamda hem

¹²¹ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 328; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2: 227; Ebû Davud, *Teraccül*, 18; Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 265; Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi* (İstanbul: İrfan Yayıncılık ve Ticaret, 1993), 1: 803.

¹²² Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülük*, 1: 530.

¹²³ Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülük*, 2: 222.

¹²⁴ Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülük*, 2: 222.

mesajın kaynağı hem de nübüvvetin tasdiki olan Kur'ân mucizesi varken başka mucizeler kurgulamaya çalışmak doğru değildir.

8- Sünnetli Doğması

Hiz. Peygamber'in "Allah'ın bana ikramlarından biri; hiç kimse­nin avret yerimi görmemesi için sünnetli olarak doğmamdır" ¹²⁵ şeklin­deki rivayetine dayalı olarak onun sünnetli doğduğunun belirtilmesi ve bunun peygamberlik alametlerinden biri olarak değerlendirilmesi­dir. İbn Sa'd, İbnü'l-Cevzî, İbn Kesir ve Diyârbekrî Hiz. Peygamber'in sünnetli ve göbeği kesik olarak doğduğunu, Abdülmuttalib'in bunu hayretle karşıladığını, yeni doğan çocuğun kendisi yanında itibarlı olduğunu bundan hareketle: "Bu oğlum mutlaka önemli bir insan ola­cak" dediğini ve öyle de olduğunu belirtmektedirler.¹²⁶ İbn Habîb, bazı peygamberlerin sünnetli olarak doğduğunu, bunların arasında Hiz. Peygamber'in de bulunduğunu rivayet etmektedir.¹²⁷ Hiz. Pey­gamber doğumunun yedinci günü dedesi Abdülmuttalib tarafından o günkü örfe uygun olarak sünnet ettirilmiş, adı konulmuş ve Mekkeli­lere de ziyafet verilmiştir.¹²⁸ Hatta Hiz. Peygamber, sütannesi Halîme bint Ebî Züeyb'in yanındayken göğsünün yarılması esnasında Cibrîl tarafından sünnet edilmiştir.¹²⁹ Bu rivayetlere göre Hiz. Peygamber'in sünneti konusunda üç görüş bulunmaktadır:

- 1- Hiz. Peygamber sünnetli olarak doğmuştur.
- 2- Rasûlüllah doğumunun yedinci günü örfe uygun olarak de­desi Abdülmuttalib tarafından sünnet ettirilmiştir.
- 3- Allah Rasûlü, sütannesi Halîme'nin yanındayken Cibrîl ta­rafından sünnet edilmiştir.

¹²⁵ Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 154; İbnü'l-Cevzî, *el-Vefâ*, 1: 83; Süheylî, *er-Ravdü'l-Unf*, 2: 150; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 270; Kastalânî, Ahmed b. Mu­hammed, *el-Mevâhibü'l-Ledüniyye* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009), 1: 70; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 375; Suyûtî, *el-Hasâisü'l-Kübrâ*, 1: 53; Ha­lebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 79.

¹²⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1: 82; İbnü'l-Cevzî, *el-Vefâ*, 1: 82; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 270; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 375.

¹²⁷ İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr, *Kitâbü'l-Muhabber* (Beyrut: Dâru'n-Nevâdir, 2013), 131-132; Suyutî: *el-Hasâisü'l-Kübrâ*, 1: 53; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 376.

¹²⁸ Zehebî, Ebû Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kâymâz, *Târîhu'l-İslâm (es-Sîratü'n-Nebeviyye)* (Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1987), 1: 27; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 270; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 376; Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 80;

¹²⁹ İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 270; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 376; Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 79.

Sünnet olma hadisesi çok eskilere dayanan bir uygulama şeklidir. Peygamberler de bu geleneğe uygun olarak sünnet olmuşlardır. Hz. İsa bu geleneğe uygun olarak sünnet olmuştur.¹³⁰ Arap cahiliyye döneminde de sünnet uygulaması mevcuttur. O günkü şartlarda hanifler sünnet olduğu gibi putperestler de sünnet olmaktadır. Bu bağlamda Hz. Peygamber ister doğuştan sünnetli olsun, ister daha sonra melek tarafından sünnet edilmiş olsun, onun üzerinde sünnet olayı gerçekleşmiştir. Ancak geleneksel algıya göre Hz. Peygamber sünnetli olarak doğmuş ve onun bu özelliği, nübüvvet alametlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Hatta bu düşüncüyü sağlam bir zemine oturtmak amacıyla Rasûlüllah'tan önce gelen bazı peygamberlerin de sünnetli olarak doğdukları belirtilmiştir. Mamafih Hâkim, *Müstedrek* adlı eserinde Allah Rasûlü'nün sünnetli olduğu konusundaki haberlerin mütevatir derecesine ulaştığını belirtmektedir.¹³¹ Ancak Zehebî, "söz konusu rivayetlerin sahih olduğunu bilmiyorum, nasıl mütevatir olur" itirazında bulunarak böyle bir düşüncenin hadis imamlarına göre sahih sened yoluyla değil, bu konudaki haberlerin çokluğu ve meşhur derecesine ulaşmasıyla mütevatir olma durumunun kastedilmiş olması ihtimaline değinmektedir.¹³² Ayrıca o, Rasûlüllah'ın Cibril tarafından sünnet edildiği rivayetinin de münker olduğunu belirtirken,¹³³ İbn Kesir de, bu rivayetin garip olduğunu ifade etmektedir.¹³⁴ Bu sebeple Zehebî, onun normal bir şekilde sünnet edildiği rivayetinin daha doğru olduğu görüşündedir.¹³⁵

İbn Kesir, bazı İslâm bilginlerinin Rasûlüllah'ın "Sünnetli doğdu" şeklindeki haberin mütevatir derecesine ulaştığından hareketle onun sahih olduğunu iddia ettiklerini belirttikten sonra bunların hepsinin zayıf olduğunu ifade etmektedir. Cibril'in, Hz. Peygamber'i Halime'nin yanındayken sünnet ettiği rivayetinin de gerçekten garip olduğunu belirtmektedir. Abdülmuttalib'in Rasûlüllah'ı sünnet ettirip, Kureys'e yemek verdiği rivayeti hakkında ise İbn Kesir her hangi bir değerlendirmede bulunmamaktadır. Muhtemelen İbn Kesir böyle

¹³⁰ Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 80.

¹³¹ Hâkim, Ebû Abdullah İbnü'l-Beyyî' Muhammed, *el-Müstedrek ale's-Sahihayn* (Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990), 2: 657.

¹³² Kastalânî, *el-Mevâhibü'l-Ledüniyye*, 1: 70; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 375; Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 79.

¹³³ Zehebî, *Târîhu'l-İslâm (es-Sîratü'n-Nebeviyye)*, 1: 27-28.

¹³⁴ İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 270.

¹³⁵ Zehebî, *Târîhu'l-İslâm (es-Sîratü'n-Nebeviyye)*, 1: 27.

bir tavırla üçüncü rivayetin daha doğru olabileceği izlenimini vermektedir.¹³⁶

İbn Kayyim el-Cevziyye, Hz. Peygamber'in sünnetli doğup doğmaması konusunda üç görüş olduğunu, bunlardan birisinin. "Rasûlüllah'ın sünnetli ve göbeği kesilmiş olarak doğduğu" hadisinin sahih olmadığını ve Ebu'l-Ferec İbnü'l-Cevzi'nin *Kitâbü'l-Mevzûât* adlı eserinde onun kayıtlı olduğunu belirttikten sonra Hz. Peygamber'den bu konuda sahih bir rivayet bulunmadığını ifade ederek: "Sünnetli olarak doğan pek çok kişi olduğu için bu özellik Rasûlüllah'ın peygamberlik alametlerinden değildir" diyerek bunun bir ayrıcalık olmayacağı değerlendirmesinde bulunmaktadır. Ayrıca o, "Araplar'ın çocuğu sünnet ettirme âdetleri, İslâm öncesinden kalma bir âdet olduğu kesin olunca, bu mevzuda muayyen bir nakle ihtiyaç olmaz" diyerek Hz. Peygamber'in normal bir şekilde sünnet ettirildiğini ihsas ettirmektedir.¹³⁷ Hz. Peygamber de dedesi Abdülmuttalib tarafından Arap âdetine göre doğumunun yedinci günü sünnet ettirilmiştir.¹³⁸ Bunlarla birlikte Peygamberin sünnetli ve göbeği kesik doğduğuna dair sahih bir hadis de bulunmamaktadır.¹³⁹ Günümüzde sıradan insanların sünnetli doğdukları düşünülürse, bunun bir üstünlük olmadığını benimsemek kolaylaşır. Belki de insanlar, sünnet olmak şeklinde bir cerrâhî müdahaleye peygamberin maruz kalmasını yakıştıramadıkları için, genellikle onların sünnetli doğduklarını kabul etmişlerdir. Ancak ileride risâlet vazifesini yüklenecek bile olsa, henüz çocuk konumundaki birisinin sünnet ettirilmesinin mahzurlu görülmemesi gerekir. Hatta aksi bir düşünce kişiyi, peygamberlerde beşer üstü bazı özellikler arama hatasına düşürebilir.¹⁴⁰

Bu tür rivayetlerin onu övme adına ortaya konulduğu bellidir. Ancak burada olduğu gibi bu övgüler, bazen onu övmekten öte, tam tersi bir duruma da düşürmektedirler. Bu övgüleri yapanların Hz. Peygamber'i övme adına aslında onun arızalı bir vücuda sahip olduğunu ortaya koyduklarının farkında değillerdir. Çünkü tıbben de bu

¹³⁶ İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 2: 270; Rivâyetlerin değerlendirilmesi için bkz. Ahatlı, *Peygamberlik ve Hz. Muhammed'in Peygamberliği* 1: 138-141.

¹³⁷ İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-Meâd fî Hedyi Hyari'l-İbâd*, çev. Muzaffer Can (İstanbul: Cantaş Yayınları, 1989), 1: 107-108.

¹³⁸ Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 79-80; Emine Demil, "Hz. Peygamber'in Risâlet Öncesi Hayatına Dair Rivâyetler" (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2017), 117-123.

¹³⁹ Erul, "Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Farklı bir Yaklaşım", 38.

¹⁴⁰ Ahatlı, *Peygamberlik ve Hz. Muhammed'in Peygamberliği*, 141.

durum yani sünnetli doğmak vücutsal bir erdem değil, bir arızadır, eksikliklerdir.¹⁴¹ Çünkü Tıp literatüründe sünnetli olmak “*Hipospadih*” olarak nitelendirilen bir vücutsal arızadır.¹⁴² Bu durum övünülecek bir şey değildir ve tamamen sünnetsiz olan da yoktur. Bu anlamda olmayan bir şeyle Hz. Peygamber'i övmeye çalışmak, aslında farkında olmadan onu bulunduğu konumdan daha aşağı bir konuma düşürmektir. Sonuçta onun sünnetli ve göbeği kesik olduğu şeklindeki rivayetlerin problemlili olması bir yana, bir erdem olarak anlatılması uygun değildir. Doğrusu onun yedinci gün sünnet edildiğidir.¹⁴³

Hz. Peygamber'in şanı şerefi, kendi yetisi ve gücünde olmayan bir özelliğe dayandırılmaz. Bir şeyin bir insan için şan ve şeref olabilmesi için bizzat iradesiyle o özelliği kazanmış olması gerekir. Oysa sünnetli doğma veya doğmama insanın elinde olan bir durum değildir. Dolayısıyla bunun şan ve şerefle ilgisi yoktur. Hz. Peygamber'in değeri, fiziki yaratılışında değil, getirdiği mesajda aranmalıdır. Kısacası Rasûlüllah'ın fazileti ve değeri, sağlam olmayan zayıf rivayetlerle temellendirilemez. Onun değeri vahiyle beraber getirmiş olduğu yüce değerler ve ilkelerle yoğrulmuş örnek şahsiyetinde ve karakterinde aranmalıdır.¹⁴⁴

Erkek bebekler genelde sünnetsiz olarak doğarlar. Ancak bazılarının zaman zaman sünnetli olarak da dünyaya geldikleri görülmektedir. Bu, onlar için övünülecek bir durum olmayacağı gibi, ileride de onların önemli kişi olacaklarına delil teşkil etmez. Sünnetli olarak doğdukları halde hayatta kaldıkları süre içerisinde hiçbir etkinlikleri olmayanlar bulunmaktadır. Dünya üzerinde önemli konumlarda bulunanların kahir ekseriyeti sünnetsiz olarak doğmuş, daha sonra sünnet ettirilmişlerdir. Yani sünnetli doğmak bir ayrıcalık, bir fazilet değildir. Bu sebeple Hz. Peygamber'in sünnetsiz doğması bir eksiklik olarak görülemeyeceği gibi, sünnetli olarak doğması da bir üstünlük vesilesi değildir. O, o günkü örf'e uygun olarak dedesi Abdülmuttalib tarafından doğumunun yedinci günü sünnet etti-

¹⁴¹ Mehmet Azimlî: *Siyeri Fraklı Okumak* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010), 68.

¹⁴² Cahit Tanyel, “Çocuklarda Sık Görülen Cerrahi Hastalıklar”, *Katkı Dergisi* 28 (2-3) (1997): 246; İhsan Numanoğlu, *Çocuk Cerrahisi 2* (İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları, 1991), 1506.

¹⁴³ Azimlî: *Siyeri Fraklı Okumak*, 68.

¹⁴⁴ Musa Bağcı, *Beşer Olarak Hz. Peygamber* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010), 256-257.

rilmiş ve şerefine davet verilmiştir. Geleneksel peygamber algısına uygun olarak rivayetlerde anlatılanları akıl ve mantık süzgecinden geçirmeden almak, peygamber yarışı hastalığına yakalanarak tarihi bir olayı oluşum şartları içerisinde değerlendirmeden kabul etmek hem o şahsa hem de tarihi olaya haksızlık yapmaktır. Ayrıca olmayan bir özelliği şahsa verip onu yüceltmeye çalışmak, insanların zihninde farklı bir algının oluşmasına sebep olacaktır. Bu açıdan Hz. Peygamber'i tarihi seyri içerisinde fiziki özellikleriyle anlatmaktan ziyade vermeye çalıştığı mesajıyla tanıtmak, üstünlüğün, faziletin ve erdemnin bununla mümkün olabileceğini gözler önüne sermek, onu ve mesajını anlamaya önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

9- Kabe'de Bulunan Putların Yıkılması

Ka'abu'l-Ahbâr, Âmine'nin, Hz. Peygamber'e hamile kaldığı gecenin sabahında dünyada bulunan putların yıkıldığını rivayet etmektedir. Muhtemelen bu durum, eski dini metinlerde Hz. Peygamber'in annesinin hamile kaldığının işaretlerindedir. Ayrıca benzeri olay Rasûlüllah'ın doğumunda da gerçekleşmiştir.¹⁴⁵ Rasûlüllah'ın doğumu esnasında da Mekke'de bulunan putların yıkıldığı belirtilmektedir. Hatta Abdülmuttalib bu olayı şöyle anlatmaktadır: *“Ben, Kabe'deyken putların yerlerinden düşerek secdeye kapandıklarını gördüm ve Kabe'nin duvarında şöyle bir ses işittim: “Eliyle kâfirleri helak edecek, putlara tapmayı engelleyecek ve Âlemlerin Rabbine ibadet etmeyi emrecek seçilmiş Mustafâ doğdu.”*¹⁴⁶ Vehb b. Münebbih'ten gelen rivayete göre, Hz. İsa'nın doğduğu gece yeryüzünde bulunan putlar yüzüstü yere düşmüş, hatta putlar yerden kaldırıldıkların da bile eski halini almıştır. Şeytanlar bu durumu hayretle karşılamışlar ve sebebinin ne olduğunu anlayamadıkları için iblise şikayette bulunmuşlardır. Bunun üzerine iblis yeryüzünü dolaştıktan sonra yanlarına gelerek: *“Meleklerin etrafında dolaştığı bir çocuk gördüm. Ona yaklaşmaya cesaret edemedim. Ondan önce bana ve sizlere karşı daha şiddetli olan bir nebi yoktur. Ben, onu hidayete erdirenden daha çok saptırmayı ümit ediyorum”* demiştir.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 70.

¹⁴⁶ Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 103; Daha Hz. Peygamber doğmadan bu tür mucizevi anlatımların üretildiği görülmektedir. Örneğin; Hz. Peygamber daha dünyaya gelmeden Abdullah'ın Lât ve Uzzâ putlarının yanına her girdiğinde onların: *“Ey kendine Muhammed'in nuru emanet edilen kimse! Biz ve dünyada bulunan putları onun eliyle yok olacak”* şeklinde sesler duyduğu nakledilmektedir. Diyârbekri, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 182.

¹⁴⁷ Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 103.

Yukarıdaki iki olayda ortak nokta; bir peygamberin doğumunda bazı olağanüstülüklerin meydana gelmesidir. Hz. İsa'nın doğumunda yeryüzünde bulunan putların yıkılması ile Hz. Peygamber'in doğumunda da Mekke'de/Kabe'de bulunan putların yıkılması benzerlik göstermektedir. Ka'bu'l-Ahbâr ve Vehb b. Münebbih ehl-i kitap kültürünü çok iyi bilen kişilerdir. İsrailiyât ve Ehl-i Kitap kültürünün, İslâm kültürüne geçişinde bu iki isim köprü görevi görmektedir. Dolayısıyla ehl-i kitap kültüründe peygamberlerin doğumu esnasında meydana gelen mucizevî olaylar, Hz. Peygamber'in doğumunda da benzeri hadiselerin yaşandığı tasavvurunu oluşturmuştur. Peygamber yarıştırmasının bir sonucu olarak Hz. İsa olağanüstülüklerle dünyaya gelirken, son peygamberin sade bir şekilde doğması eksiklik olarak değerlendirildiği için, bu tarz olaylar inşa edilme yoluna gidilerek böyle bir eksiklik giderilmeye çalışılmıştır. Hz. Peygamber'in sade bir şekilde dünyaya gelmesi eksiklik olarak değerlendirilmemeli, aksine normal bir insan olduğu şeklinde algılanmalıdır.

O dönemde Mekke putperestliğin merkezi olarak kabul edilmektedir. Paganist sistemin en önemli tapınma araçları putlardır ve Kabe'nin içerisinde ve çevresinde pek çok put bulunmaktadır. Tanrı olarak görülen bu mabutların, bir gecenin sabahında yüzüstü yıkılmaları sıradan bir olay şeklinde düşünülmemelidir. Eğer Kabe'de bulunan putların yıkılması gerçekleşmişse, bu olayın bomba etkisi yaparak gündeme düşmesi gerekmektedir. Ancak insanlar, tanrılarının başına böyle bir olay meydana gelmesini normal karşılayarak gündelik hayatlarına devam etmişlerdir. Her hangi bir tepki oluşmuşsa, hadiseyi bu şekilde algılamak gerekmektedir. İnsanlar doğalarının gereği olarak inandıkları varlıklara büyük bir üstünlük vermektedirler. Onların başına gelecek her hangi bir olay, inananlarını derinden sarsacaktır. Daha sonraki dönemlerde önemli bir olay olarak hatırlanacak veya önemli olayların başlangıcı şeklinde görülecektir. Halbuki o dönemi anlatan kaynaklarda böyle bir olayın varlığından bahsedilmemektedir. Hatta Hz. Muhammed peygamber olarak gönderildiğinde Kabe ve çevresinde putlar bulunmaktadır, o böyle bir ortamda tebliği faaliyetini sürdürmüş, putlar orada bulunduğu halde bile Kabe'yi tavaf etmiş ve orada namaz dahi kılmıştır. Hz. Peygamber'in doğumunda yıkılan putlar niçin onun peygamber olarak gönderildiğinde yıkılmamıştır? Bu tarz efsanevî olayları anlatarak Rasûlüllan'ın üstünlüğünü ortaya koymaya çalışmak, beyhude bir çabadır.

10-Kisra'nın Sarayının sarsılması ve On Dört Sütunun Yıkılması

Hz. Peygamber'in doğduğu gece İran Kisrâsı olan Enüşirvân'ın sarayı sarsılmış ve on dört sütunu ise yıkılmıştır.¹⁴⁸ İran hükümdarının sarayının sarsılması gayet normal bir durumdur. Bu olayda herhangi bir harikuladelik göze çarpmamaktadır. Çünkü böyle bir hadise, her zaman yaşanabilecek kadar basit ve önemsizdir. Yeryüzünün doğal hareketleri sonucunda veya yapının kendisinden kaynaklanan sebeplerden dolayı saray ya da yapılar sarsılabilir, bazı sütunları da yıkılabilir. Bu olayı gündem yapan nokta ise; Hz. Peygamber'in doğduğu gece böyle bir olayın yaşandığının rivayet edilmesidir. Ancak tesadüfen aynı zaman diliminde meydana gelen iki olaydan birini, diğerinin sebebi olarak değerlendirmek uygun olmadığı gibi, müsebbibe de her hangi bir üstünlük atfetmek doğru değildir. Rasûlüllah'ın dünyaya geldiği gece böyle bir olay yaşanmış da olabilir. Kaldı ki kaynaklarda Allah Rasûlü'nün doğum tarihi ve günü hakkında farklı rivayetler bulunmasına rağmen, o gece bunlar meydana geldi demek, ne kadar sağlıklı olur?! İran Kisrâsı'nın sarayının özelliği nedir ki, Hz. Peygamber dünyaya geldiğinde böyle bir sarsıntı geçirsin ve bazı sütunları yıkılsın?! O zamanlarda dünya üzerinde İran hükümdarından ve sarayından başka kral ve saray yok mudur ki, sadece orada bunlar yaşansın?! Rasûlüllah'ın doğduğunda yıkılması gereken bir yer olsaydı, o da şirkin merkezi olan Mekke'de bulunan dâru'n-nedve olurdu. Fakat kaynaklar bu konuda her hangi bir bilgi vermemektedirler. Dolayısıyla son elçinin doğduğu gece meydana geldiği iddia edilen İran'daki olay, tamamen Hz. Peygamber'i üstün göstermek ve yüceltmek uğruna kurgulanan bir menkıbeden başka bir şey değildir.

11-Mecûsilerin Bin Yıldır Yanan Ateşinin Sönmesi

Hz. Peygamber'in doğduğu gece İran'da Mecûsilerin bin yıldır yanmakta olan ateşinin söndüğü belirtilmektedir.¹⁴⁹ Ateş, Mecûsilerde dinsel bir sembol olup, saygı duyulan bir özelliğe sahiptir. Bu sebeple uzun zamandan beri dini bir kimliğe büründürülerek yakılan

¹⁴⁸ Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 126; Kâdi İyâz, Ebu'l-Fazl İyâz b. Musa b. İyâz, *eş-Şifâ bi Ta'ri Hukûki'l-Mustafâ* (Beyrut: Dâru'l-Erkâm b. Ebi'l-Erkâm, 1995), 1: 321; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 273; Diyârbekrî, *Târihu'l-Hamîs*, 1: 368.

¹⁴⁹ Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 126; Kâdi İyâz, *eş-Şifâ*, 1: 321; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 2: 273; Diyârbekrî, *Târihu'l-Hamîs*, 1: 368.

nesnenin bir anda sönmesi taraftarlarını hayretler içerisinde bırakması gayet normaldir. Ateşin niçin söndüğü araştırılır ve daha sonra da tekrar eski haline döndürülür. Uzun süredir yanmakta olan ateşin sönmesinde uğursuzluk aramak, ona olağanüstülük atfetmek, birisinin doğumu veya ölümü için böyle bir hadisenin yaşandığını söylemek, akıl ve mantık kurallarını altüst etmektir. Hz. Peygamber'in doğumunda böyle bir olay meydana gelse bile, bunun Rasûlullah'a her hangi bir üstünlük katmayacağı gibi, aksi durumu da ek-siklik olarak algılanmayacaktır.

İslâm ilkelerinin temel amacı; inanç, can, mal, nesil ve akıl gibi temel değerlerini koruma altına almaktır. Bu değerlerin başında ise, insanlara din ve vicdan hürriyetini vermek, inandıkları dine saygı duymak, inançlarının gereklerini yerine getirmelerine yardımcı olmak gibi ilkeler gelmektedir. Bu bağlamda Mecûsilerin dinsel sembolü olan ateşin son peygamberin doğumuyla söndürülmeye çalışılarak bir üstünlük arayışına girilmesi doğru bir yaklaşım tarzı değildir. Ne gariptir ki, Rasûlullah'ın doğumunda söndürülen ateş, risâlet döneminde yanmaya devam etmiş, Hz. Ömer'in İran'ı fethetmesiyle birlikte ancak söndürülmüştür. Ama tamamen bu inancın söndürülmesi mümkün değildir. Kısmen de olsa, insanlar bu inançlarını devam ettirmeye çalışmaktadırlar. Günümüzün İran'ında bu inançta olan insanlara rastlamak mümkündür.

12-Sava Gölü'nün Kuruması ve Semave Vadisi'nin Sular Altında Kalması

Rasûlullah'ın doğduğu gece Kum ve Hemedân arasında bulunan Sâve Gölünün suları çekilmiş,¹⁵⁰ Kufe ve Şam veya Musul ve Şam arasında bulunan Semâve Vadisi ise sular altında kalmıştır.¹⁵¹

¹⁵⁰ Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 127; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 2: 273-274; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 368.

¹⁵¹ İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 2: 274; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 370. Hatta bu gece Mübezân, rüyasında güçlü develerin Arap atlarını önlerine katarak Dicle nehri geçerek İran topraklarına yayıldığını görmüştür. Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1: 127; Diyârbekrî, *Târîhu'l-Hamîs*, 1: 370. Hz. Peygamber'in doğumundan önce Abdülmuttalib rüyasında sırtından uçları semada, yeryüzünde, doğuda ve batıda olan bir zincirin çıktığını: daha sonra da onun, doğuda ve batıda bulunanların tutunduğu ve her yaprağında nur olan bir ağaca dönüştüğünü gördü. Rüyası kendisine, yer ve gök ehlinin hamdedeceği: doğuda ve batıda kilerin tâbi olacağı kendi neslinden bir çocuk doğacak şeklinde yorumlandı. Bundan dolayı Abdülmuttalib, torununa "Muhammed" adını verdi. Süheylî, *er-Ravdü'l-Urf*, 2: 151; Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 1: 117. Muhtemelen yu-

Herhangi bir gölün sularının çekilmesi veya her hangi bir vadinin sular altında kalması tarihin her döneminde yeryüzünün doğal hareketler sonucu yaşanan sıradan bir olaydır. Hz. Peygamber'in doğduğu gece meydana geldiği belirtilen gölün kuruması ve vadinin sular altında kalması dünyanın her hangi bir bölgesinde de yaşanmış olabilir. Günümüzde de buna benzer olaylar kısmen de olsa yaşanmaktadır. Bu sebeple günümüzde böyle hadiseler yaşandığında, onları farklı şekillerde yorumlayarak dinsel derinliği olan anlamlar çıkarmak nasıl doğru değilse, Hz. Peygamber'in doğduğu gece de normal bir şekilde yaşanan bu olaylara üstünlük atfetmek tutarlı bir bakış açısı değildir. Çok sevilen birisi vefat ettiğinde bardaktan boşanırcasına yağmur yağsa, insanlar: *"Bu şahsın vefatına sema eşlik etti"* diyerek yağın yağmura farklı bir anlam yüklemektedirler. Halbuki yağın yağmurun ölen kişiyle hiç bir bağlantısı bulunmamaktadır. Ancak insanların bu tür olaylara farklı anlamlar yükleme eğiliminde olmaları, akıl ve mantık dışı söylentilerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Kısacası Hicâz bölgesinde bir çocuğun doğmasıyla İran topraklarında bir gölün kuruması ve bir vadinin sular altında kalması arasında nasıl bir ilişki olabilir?! Doğan çocuk gelecekte sıradan biri olsaydı, aynı şeyler meydana gelecek miydi? Bu tarz efsanevi anlatımların ortaya çıkmasındaki en önemli sebep; sevilen, sayılan ve tâbî olunan kişinin mücadelesiyle, başarılarıyla, örnek davranışlarıyla yetinilmeyip görülen eksikliğin hikâye ve masal içerikli öğelerle doldurulma çabasıdır.

Hız. Peygamber'in doğumu esnasında yukarıda anlatılanlar dışında şu olayların da meydana geldiği anlatılmaktadır: Hız. Peygamber'in doğumu yaklaşınca Yüce Allah, meleklerle gök ve cennetin bütün kapılarını açmalarını, o doğduğu zaman da birbirlerini tebrik etmelerini emretmiş. Şeytanlar zincire vurulup denizin derinliklerine bağlanmış. O gün güneşe büyük bir nur elbisesi giydirilmiş ve çevresinde yetmiş bin huri Rasûlüllah'ın doğumunu beklemeye başlamış. O yıl Allah Rasûlü'nün hürmetine bütün kadınlar erkek çocuğuna hamile kalmış. Ağaçlar yeniden meyve vermiş. O doğunca da göğe zeberced ve yâkuttan yapılmış, etrafını aydınlatan çok sayıda sütun dikilmiş. Hatta bu sütunlar, İsrâ gecesi Hız. Peygamber'e gösterilerek doğumunu müjdelemek için dikildiği söylenmiş. Kevser nehrinin ke-

cardaki rüyalar, Hız. Peygamber'in daha sonraki hayatı dikkate alınarak kurulanmıştır.

narına yetmiş bin misk ağacı dikilmiş. Bütün putlar yüzüstü yere düşmüş, en meşhurları olan Lât ve Uzzâ putları yerlerinden hareketlenerek Kureyş'e: "Kureyş'e yazıklar olsun! Onlara emin ve siddik geldi" diyerek Rasûlüllah'ın doğduğunu haber vermişler. Kabe dile gelerek: "Şimdi nurum ve ziyaretçilerim bana geldi. Cahiliyye kirlerinden arın. Ey Uzzâ! Artık sonun geldi." Kabe de üç gün üç gece boyunca sarsıldı. Ayrıca Kureyş'e ait olan bütün hayvanlar da dile gelerek aynı müjdeyi vermişler. O gece bütün tahtla devrilmiş ve bir gün süreyle hükümdarların dili tutulmuş. Doğunun vahşi hayvanları, batının vahşi hayvanlarına Allah Rasûlü'nün gelişini haber vermeye gitmişler. Denizlerde bulunan canlılar da aynı şekilde birbirlerini tebrik etmişler. Doğumda ellerinde gümüş ibrikler taşıyan insanların yanı sıra gagaları zümrüt ve kanatları yâkut olan binlerce kuş hazır bulunmuş. Yerle gök arasına saf ipekten bir perde asılmış. Hz. Peygamber doğar doğmaz secdeye kapandıktan sonra ellerini semaya kaldırıp dua konumunu almış ve o dünyanın her tarafında gezdirilmiş.¹⁵²

Hz. Peygamber'in doğumu esnasında meydana geldiği iddia edilen yukarıdaki olaylar, İslâm'ın temel ilke ve prensipleri görmezden gelinerek, akıl ve mantık kuralları altüst edilerek evsanevî bir tarzda tasvir edilmiştir. İnsanların inanç ve akıl sınırlarını zorlayan, düşüncelerine ve eleştirilerine ket vuran böyle söylemlerin ortaya çıkmasında ve kabul görmesinde; önceki kültürlerin getirdikleri, dinî konularda insanların yapılarının bunları kabul etmeye müsait oluşu, gerek dinlerinin gerek peygamberlerinin ve gerekse de kendilerinin üstünlüğünü kabul ettirme duygu ve düşünceleri başat faktördür. Bu sebeple rivayetlerin kabul ve reddinde dikkate alınması gereken en önemli husus; ön kabul ve yargıların zincirlerinden kurtularak Kur'ânî nasları, akıl ve mantığı önceleyen bir anlayışa sahip olmaktır.

SONUÇ

Peygamberlik halkasının sonuncusu olan Hz. Muhammed'in doğumundan önce Ehl-i Kitap ve Araplar arasında beklenildiği hakkında çeşitli rivayetler bulunmaktadır. İslâmî literatüre bakıldığında Ehl-i Kitap kültürüne sahip olan Yahudi ve Hristiyan bilginlerin son elçinin özellikleri, ismi, doğum yeri, hicret yurdu hakkında bilgi sahibi oldukları ve bu bilgileri diğer insanlarla paylaşarak bir peygamber beklentisinin oluşmasında etkili oldukları görülmektedir. Hatta

¹⁵² Suyûtî, *el-Hasâisü'l-Kübrâ*, 1: 47-48.

Arapları da peygamber beklentisi konusunda etkiledikleri, çeşitli vesilelerle Abdülmuttalib'e uyarıda buldukları, doğacak olan torununun ümmetin beklediği peygamber olacağı konusunda onu müjdedikleri belirtilmektedir. Adeta insanlar gelecek nebîyi her özelliğini bilerek dört gözle beklemektedirler. Bu gerçeği bilenler, bu hakikatle karşılaştıklarında nasıl davrandılar? Onların gösterecekleri olumlu ya da olumsuz tepki, bu tarzda anlatılanların doğru olup olmadığını ortaya koyacaktır. Yani Rasûlüllah *"Ben, beklediğiniz ve kutsal metinlerinizde özelliklerini bulduğunuz peygamberim"* diyerek ortaya çıktığında, onların tepkileri belirleyici olacaktır. Nitekim Hz. Peygamber Mekke'de nübüvetini izhar etmeye başladığında en çok tepkiyi Kureyş kabilelerinden görmüştür. İçlerinden hiç kimse *"Bu, beklediğimiz peygamber değildir"* diyerek itirazda bulunmamıştır. Diğer taraftan da ona inananlar *"Bu, beklediğimiz peygamberdir"* diyerek sevinçle onu karşılamamışlardır. Aynı şekilde Yahudiler ve Hristiyanlar da *"Bu, beklediğimiz peygamber değildir"* diyerek inkârlarına gerekçe gösterememişlerdir. Bu durum, hem Arapların hem de Yahudilerin ve Hristiyanların peygamber beklentisi içerisinde olmadıklarını göstermektedir. Çünkü Kur'an, doğacak olan çocuğun ileride peygamber olacağına dair her hangi bir bilgiye yer vermemektedir. O halde vahiyle çelişen bu rivayetler, farklı din mensuplarının Hz. Peygamber'e inanmalarını sağlamak amacıyla onun yaşam öyküsüne uygun olarak kurgulanmıştır.

Hz. Peygamber'in doğumu esnasında da meydana geldiği iddia edilen olaylar hakkında İslâm'ın temel esaslarına aykırı, akıl ve mantık kurallarını zorlayan farklı rivayetler bulunmaktadır. Bu anlatılar hem Rasûlüllah'ın annesiyle hem kendi şahsıyla hem de çevresiyle ilgilidir. Annesiyle ilgili olanlar; hamilelik sürecinin çok kolay geçmesi, rüyasında kendisine ümmetin nebisine hamile olduğunun bildirilmesi ve doğacak çocuğa *"Muhammed"* adını vermesi, hamileliği ve doğumu esnasında kendisinden çıkan nurun doğuyu, batıyı aydınlatması, doğumunun çok kolay olması ve doğumunda Hz. Meryem, Fravun'un eşi Âsiye ve meleklerin hazır bulunmasıdır. Hz. Peygamber ile ilgili olanlar; göbek bağının kesik olması, tertemiz doğması, doğduğu anda secde konumunda bulunması, sünnetli olması, sırtında nübüvet mührünün bulunmasıdır. Çevresiyle ilgili olanlar ise; Kabe ve çevresinde bulunan putların yıkılması, hatta Lât ve Uzzâ putlarının dile gelerek Kureyş'e peygamberin doğumunu bildirerek sonlarının geldiğini haber vermesi, Kabe'nin üç gün süresince sar-

sılması, gökyüzünde peygamberin yıldızının doğması, Save Gölü'nün kuruması, Semâve Vadisi'nin sular altında kalması, İran Kisrası'nın sarayında bulunan bazı sütunların yıkılmasıdır. Bu olaylardan Âmine'nin kolay doğum yapması, bazı anneler ve Hz. Peygamber'in sünnetli doğması da, bazı çocuklar için mümkün olması bakımından mantıklı görülebilir. Ancak bu, doğan çocuğun ileride önemli biri olacağı anlamına gelmemektedir. Hz. Peygamber'i beşer formatından çıkaran efsanevi, menkıbevi ve destanımsı mitolojik hadiseler ise, onu yüceltmek amacıyla daha sonraki dönemlerde üretilmiştir. Bu sebeple Rasûlüllah normal bir şekilde doğmuş ve doğumu esnasında ise her hangi bir olağanüstülük yaşanmamıştır.

KAYNAKLAR

- Abdürrezzâk, Ebû Bekir Abdürrezzâk b. Hemmâm, *el-Musannef*. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1983.
- Ahatlı, Erdinç, "Nübüvvet Mührü", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3, sayı 3 (2001): 281-302.
- Ahatlı, Erdinç, *Peygamberlik ve Hz. Muhammed'in Peygamberliği*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011.
- Ahmed b. Hanbel, *Müsned*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Arslan, İhsan, *Beşeri ve Siyasî Yönleriyle Hz. Peygamber'in Hoşgörüsü*. Rize: STS Yayınları, 2014.
- Aydın, Mehmet, "Faraklit", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12: 165-1066. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Aynî, Bedrüddin Ebû Muhammed Mehmud b. Ahmed, *Umdetü'l-Kârî bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- Azimli, Mehmet, *Siyeri Fraklı Okumak*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Bağcı, Musa, *Beşer Olarak Hz. Peygamber*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Balcı, İsrail, "Erken Dönem Arap Kültüründe Peygamberlik Tasavvuru", *Ekev Akademi Dergisi* 10, sayı 29 (2006): 111-134.
- Balcı, İsrail, *Peygamberlik Öncesi Hz. Muhammed*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.
- Balcı, İsrail, *Vahyin Gölgesinde Siyer Mekke Dönemi I*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin, *Delâilü'n-Nübüvve*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1988.

- Boyacıoğlu, Ramazan, "Hz. Muhammed'in Vahiy Öncesi Dönemi" *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5, sayı 1 (2001): 5-22.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, *Sahîhu'l-Buhârî*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah Abdurrahman, *Sünenü'd-Dârimî*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Demil, Emine, "Hz. Peygamber'in Risâlet Öncesi Hayatına Dair Rivayetler". Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2017.
- Diyârbekrî, Hüseyin b. Muhammed b. Hasan, *Tarihü'l-Hamis fi Ahvâli Enfesi Nefs*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.
- Ebû Davud, Süleyman b. Eş'as, *Sünenü Ebî Davud*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Ebû Nuaym, el-İsbahânî, *Delâilü'n-Nübüvve*. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 1991.
- Erul, Bünyamin, "Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Farklı bir Yaklaşım", *Diyanet İlmi Dergi*, Ankara 2003.
- Erul, Bünyamin, "Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım", *Diyanet İlmi Dergi* II. Baskı, Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) -Özel Sayı- (2003): 33-66.
- Hâkim, Ebû Abdullah İbnü'l-Beyyî' Muhammed, *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990.
- Halebî, Ebu'l-Ferec Nûruddin Ali b. İbrahim, *İnsânü'l-Uyûn fi Sirati'l-Emîni'l-Me'mûn*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2013.
- Hamidullah, Muhammed, *Hz. Peygamber'in Altı Orijinal Diplomatik Mektubu*, çev. Mehmet Yazgan. İstanbul: Beyan Yayınları, 1990.
- Hamidullah, Muhammed, *İslâm Peygamberi*, çev. Salih Tuğ. İstanbul: İrfan Yayımcılık ve Ticaret, 1993.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr, *Kütübü'l-Muhabber*. Beyrut: Dâru'n-Nevâdir, 2013.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali, *Fethu'l-Bârî bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1986.
- İbn Hişâm, Abdülmelik, *es-Siratü'n-Nebeviyye*. Kahire: Dâru İbn Kesîr, ts.
- İbn İshâk, Muhammed b. Yesâr, *Siratü İbn İshâk*, thk. Muhammed Hamidullah. Konya: Yayınevi yok, 1981.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1994.
- İbn Sa'd, Muhammed, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye 1990.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahmân b. el-Cevzî, *el-Vefâ bi Ahvâli'l-Mustafâ*. Lübnan: el-Mektebetü'l-Asriyye, 2011.
- İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-Meâd fi Hedyi Hyari'l-Ibâd*, çev. Muzaffer Can. İstanbul: Cantaş Yayınları, 1989.
- Kastalânî, Ahmed b. Muhammed, *el-Mevâhibü'l-Ledüniyye*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.

- Kastalâni, Ahmed b. Muhammed, *İrşâdü's-Sârî li Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1990.
- Kâdî İyâz, Ebu'l-Fazl İyâz b. Musa b. İyâz, *eş-Şifâ bi Ta'ri Hukûki'l-Mustafâ*. Beyrut: Dâru'l-Erkâm b. Ebi'l-Erkâm, 1995.
- Kitabı Mukaddes. İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi Servetifunun Matbaası, 1976.
- Müslim, Ebu'l-Hüseyn Müslim b. Haccâc, *Sahîhu Müslim*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Nevevî, Muhyiddin, *Sahîhu Müslim bi Şerhi'n-Nevevî*. Mısır: el-Mektebetü'l-Misriyye ve Mektebetühâ, 1924.
- Numanoğlu, İhsan, *Çocuk Cerrahisi 2*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları, 1991.
- Önkâl, Ahmet, "İslâm Tarihçiliğinde Tarafsızlık Problemi". *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 6, sayı 3 (1992): 187-197.
- Semhûdî, Nûruddîn Ali b. Ahmed, *Vefâü'l-Vefâ bi Ahbâri Dâri'l-Mustafâ*. Kahire: Dâru't-Talâk, Kahire 2010.
- Sinanoğlu, Mustafa, "Nübüvvet Mührü". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 33: 291-293. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Suheyli, Abdurrahman, *er-Ravdü'l-Unf*. Kahire: Yayınevi yok, 1967.
- Suyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddin Abdurrahmân b. Ebi Bekr, *el-Hasâisü'l-Kübrâ*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'kl-İlmiyye, ts.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Tanyel, Cahit, "Çocuklarda Sık Görülen Cerrahi Hastalıklar". *Katkı Dergisi* 28 (2-3) (1997): 246.
- Tirmizî, Ebû Isâ Muhammed b. Isâ, *eş-Şemâilü'l-Mahmûdşiyye ve'l-Hasâilü'l-Mustafaviyye*, thk. Said b. Abbâs el-Celîmî. Mekke: el-Mektebetü't-Tecâriyye, 1993.
- Tirmizî, Ebû Isâ Muhammed b. Isâ, *Sünenü't-Tirmizî*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Zehebî, Ebû Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kâymâz, *Târîhu'l-İslâm (es-Sîratü'n-Nebeviyye)*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1987.
- Zehebî, Ebû Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kâymâz, *Mizânü'l-İtidâl fi Nakdi'r-Ricâl*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995.

